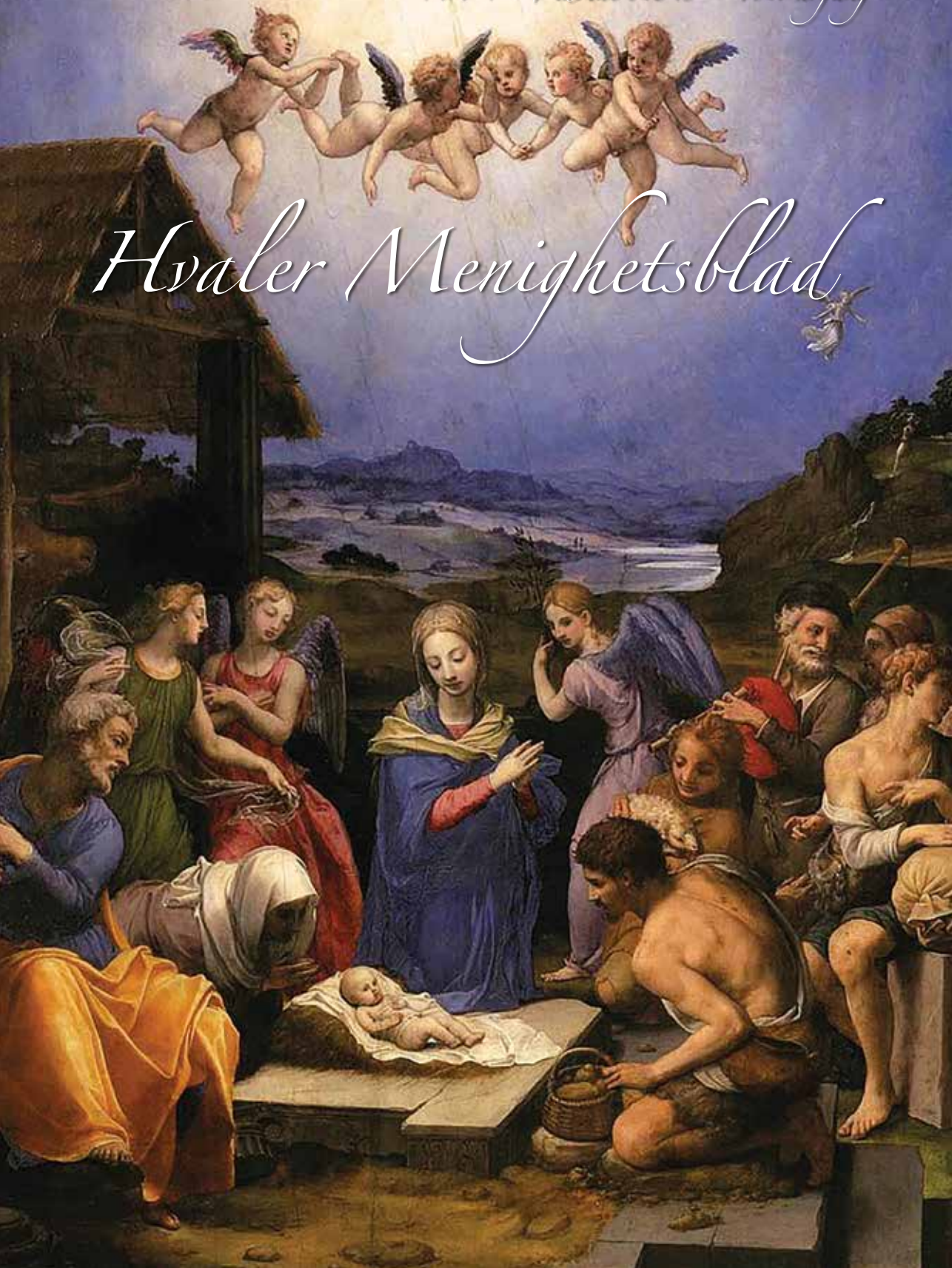

Nr. 4 - Advent 2019 - 72. årgang

Hvaler Menighetsblad

Innholdsfortegnelse:

Biskopens julehilsen	3
Menighetsrådets leder har ordet	5
Under himmelbuen	6
Juleminner fra 60-tallet	8
Advent og jul i Hvalerkirkene	11
Notater fra hvalfangsten 1939	12
Vi vil gjøre Østfold grønt	17
Menighetsrådet melder	18
Ordføreren har ordet	20
Danske smørbrød og mye mer	22
Våre juleblomster	25
Kunsten å være kirke	26
Brannvesenet – lokalt og robust!	28
Julekonsert i Hvaler kirke	30
Juleevangeliet	32
Sortering av avfall på kirkegårdene	35
Barn og unge – hva skjer	36
Barnesidene	38
Fra tanke til handling	42
Påkastrøysen på Hvaler kirkegård	43
Juletrefest for de eldre på Hvaler	44
Julemarked på Hauge	45
Rom for morskjærighet	46
Å Jul med din glede	49
Misjonsmesse på Vesterøy bedehus	49
Siden sist	50
Fra foreningslivet på Hvaler	60
Sorg og glede i våre kirker	61
Gudstjenester vinteren 2020	62

Bildet forsiden: Maleri av Agnolo Bronzini 1503–1572. Italia.

side 2: Lill Nordal Kjølholt

bakside: Lill Nordal Kjølholt

Hver sorgfull sjel, bli frisk og glad!

I skogen inn mot svenskegrensen i Aurskog-Høland kommune ligger Mangen kapell, vakkert plassert på et høydedrag over Viksjøen. Altertavlen er et glassmaleri av Harald Borg fra 1956. Motivet er Jesus i krybben. Rundt krybben har mennesker samlet seg, og over krybben er det en stjerne som gir lys til begivenheten. Mangen kapell ble reist i 1903 fordi skogsarbeidere og husmenn der inne trengte et Gudshus som man kunne søke til, både i glede og i sorg. Den lille og vakre tømmerkirken er bygget

av skogens materialer og knytter sammen natur, arbeidsliv og det hellige rom.

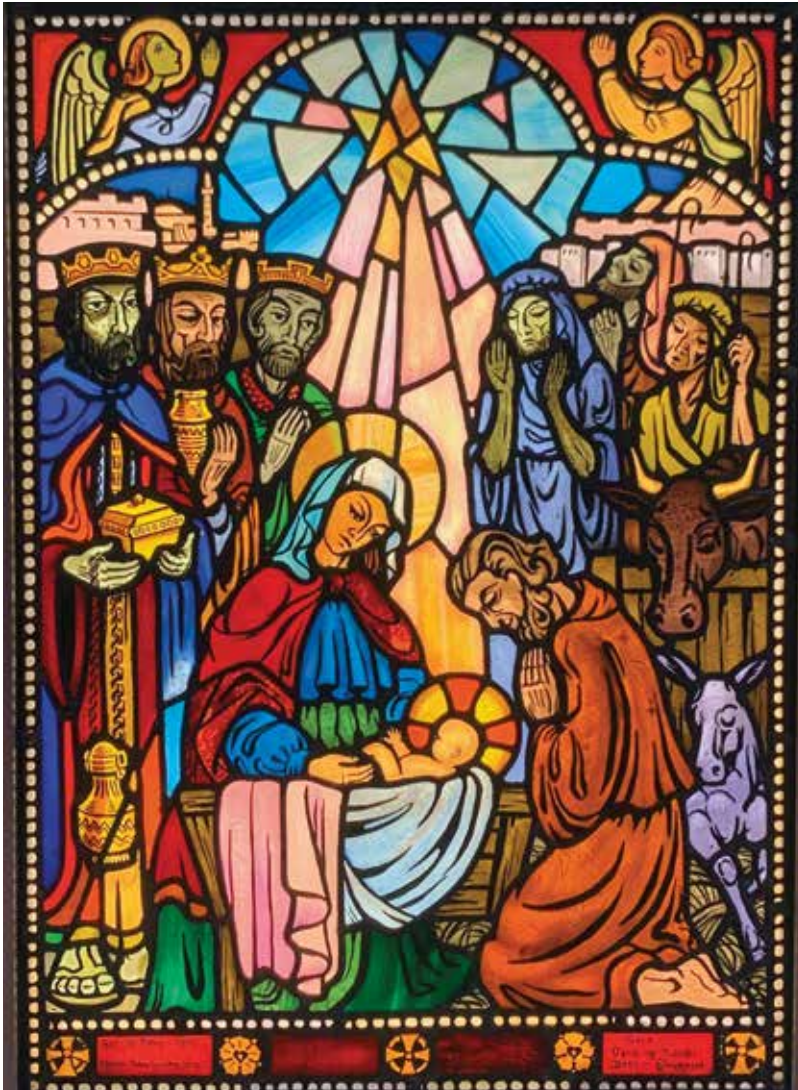
De som bygde kirken levde et tøft liv i skogene. Arbeidet var tungt, og hverdagen besto stort sett i å sikre nok mat på bordet. Barnedødelighet var høyere enn i dag, og mange døde alt for tidlig. Rundt kirken ble det derfor anlagt en kirkegård som gjorde det mulig for folk å besøke gravene og minnes sine døde uten å være borte fra hjem og arbeid i dagevis.

I glassmaleriet i kirken ser vi både slitne arbeidsfolk og velstående samlet rundt Jesusbarnet i krybben. Jeg liker å tenke at når folk har samlet seg i Mangen kapell til julegudstjenester, fikk de ny livskraft av å se på bildet av Gud som kommer til alle mennesker og lar sitt lys gi varme og håp til alle. Altertavlen minner oss om at vi alle er velkommen slik som vi er, til barnet i krybben og til hvile i Guds nåde og kjærlighet. Altertavlen i Mangen er dypt rotfestet i den virkeligheten der kirken først

ble reist. Likevel kan den også tale til oss alle, hvert på vårt sted, med vår livsvirkelighet og vår lengsel.

H.C. Andersen har i sin julesalme uttrykt det slik (NoS45): «Hver sorgfull sjel, bli frisk og glad, kast av din tunge smerte. Et barn er født i Davids stad, til trøst for hvert et hjerte. Til barnet vil vi stige inn, og selv bli barn i sjel og sinn. Halleluja, halleluja, barn Jesus!»

Velsignet og frimodig julefeiring!

Altertavlen i Mangen kapell

Einar Morland

Den harde pakken

På 1950- og 1960-tallet kan jeg ikke huske at juletiden begynte før 1. søndag i advent. På skolen flettet vi julekurver og laget kjeder av glanspapir, så de fleste hjem hadde sikkert rikelig av slik hjemmelaget juletrepynt. I desember bygget det seg etter hvert opp en forventning: Blir det nye ski til jul? Eller kanskje skøyter?

I mange år fikk jeg myk pakke i julegave av en tante og onkel, og jeg visste godt hva pakken inneholdt: et sett med en langermet undertrøye og lang underbukse i hvit bomullsmakko!

Julegaver skulle under ingen omstendighet åpnes før på selveste julaften, og da først etter at familien hadde gått rundt juletreet og blitt ferdige med den lange julemiddagen. Første juledag var forresten alltid en hjemmedag – det var regnet som uskikk å besøke noen før andre juledag.

I romjulen gikk barna julebukk der hvor jeg vokste opp. Da samlet vi oss, vi ungene i grenda, og så gikk vi fra hus til hus og banket på dørene. Når disse ble åpnet, sto vi pent oppstilt utenfor og sang julesanger for våre naboer, og så vanket det noe godt: en appelsin, noen nøtter eller mandler eller store rosiner med en særpreget smak – og en sjelden gang: en liten sjokolade.

Men så var det pakken fra tante og onkel, da: Julen 1958 var denne pakken hard og lovende, og det ble lange dager å vente frem til julaften. Pakken inneholdt en Donaldkopp med skål, en liten tallerken og et eggeglass. Gleden var stor! Det meste er for lengst gått i knas, men eggeglasset har overlevd tidens tann. Her en dag satt et av mine barnebarn med eggeglasset og gledet seg over Donald, slik som jeg selv gjorde for mer enn 60 år siden.

Bestemor sa ofte at ting kommer igjen, og at intet er nytt under solen. Nå skjønner jeg at hun tenkte på slekters gang, at våre barn og barnebarn skal erfare det vi selv har erfart. Mon tro om barnebarna våre noen gang får kjenne på den søte forventningen, der man kunne glede seg i lang tid før det endelig skjedde, det som man lengtet mot?

I julesalmen **Deilig er jorden** sies det slik i vers 2:

*Tider skal komme, tider skal henrulle,
slekt skal følge slekters gang,
aldri forstummer tonen fra himlen
i sjelens glade pilgrimssang.*

Salmen er skrevet i 1850 av den danske dikteren Bernhard Severin Ingemann (1789–1862), og er etter hvert blitt skandinavisk felleseie. Jeg tenker at dette verset passer godt når man følger noen til den siste hvile. Noe og noen lever videre. Livet går videre. For litt siden slo jeg til da kopp, skål og en liten Donaldtallerken kom til salgs på en nettauksjon. Det blir fin julegave til henne som koste seg med eggeglasset!

Den hellige Josef av jorden

Vi kan jo ikke være helt sikre på hvordan samfunnet i Galilea for mer enn 2000 år siden så på en ung jente som ble gravid uten å ha en ektemann. Men hvis det likner på slik det var i Norge da jeg var ung, var det forbundet med stor skam «å komme i uløkk» som det het. Mange er de historiene om jenter som har måttet reise bort for å føde barnet sitt.

Mange av dem ble tvunget til å adoptere bort barnet, eller enda verre historier. Beholdt de barnet, var det vanskelig å finne prester som ville døpe det, og barnet ble skrevet inn i kirkebøker som uekte. Grøss og gru.

Det var antakelig ikke lett for Maria å fortelle Josef at hun var svanger med et barn som ikke var hans. Josef som var tømrer, var forlovet med Maria da hun mottok budskapet fra engelen om at hun skulle føde Jesus, Guds sønn. Etter noen kvaler godtok Josef dette i utgangspunktet nokså usannsynlige svangerskapet, og tok på seg å være fosterfar til Jesus.

Josef tok vare på Maria under den lange ferden fra Nasaret til Betlehem. Han var ved hennes side da hun fødte barnet sitt i en stall under kummerlige forhold. Han

verget og vernet mor og barn da folk fra alle verdens kanter ramlet inn i stallen og uroet barseltiden for Maria. De tre vise menn hadde fulgt samme stjerne fra hver sin kant av verden, og gjeterne kom tumlende og oppglødde inn fra markene og ville se denne underlige gutten som englene hadde forkynt og sunget om. Gadd vite hva han tenkte Josef, tømreren fra Nasaret, om alt oppstyret.

Josef valgte også å stole på en drøm han hadde om at Herodes ønsket å drepe Marias guttebarn. Igjen dro han og Maria ut på en lang reise, denne gangen med et spedbarn, hele veien til Egypt for å redde livet til gutten. Detaljer fra reisen vet vi ikke noe om, men kanskje de måtte holde seg skjult om dagen og gå om natten. De trengte vann og mat, og et sted å skjule seg, sove og hvile hver dag. De bar med seg en liten baby som skulle ha mat og stell, og som nokså sikkert skrek litt av og til. Uansett loset Josef dem trygt fram til Egypt, og siden etter Herodes død, tilbake igjen til Judea og videre til Galilea.

Josef er ikke mye omtalt i Bibelen, men i de apokryfe skriftene beskrives han som en eldre mann. Uansett alder, var han en trofast og omsorgsfull hedersmann. Han viste Maria tillit, ga mor og barn omsorg og raushet, og han viste tillit til Gud.

Fortellingene i Bibelen gir inntrykk av en rettferdig, vennlig, verdig og fornuftig mann, rede til handling, men selvutslettende.

Vi vet ikke når Josef døde, men det må ha vært før Jesu korsfestelse. Det sies at han på grunn av sin skikkelighet ble opptatt til himmelen med både kropp og sjel. (<http://www.katolsk.no/biografier/historisk/josef>)

I den katolske kirke er Josef kanonisert til helgen, og han er beskytter av arbeidsfolk, særlig tømmermenn og snekkere, men også kirkegårdsarbeidere og en rekke andre. I vår lutherske kirke

er Josef på mange måter en underkommunisert person.

Historien om Jesu unnfangelse, om Maria og Josef og den hellige familie er et vakkert mysterium. La det forbli slik. Vi må vel nødvendigvis ikke forstå alt? Tro er et mysterium, ikke en tanke eller en ide. Tro er en erfaring, et møte, noe altovergripende som er ubegripelig.

Sammen med den hellige familien går vi inn i mørk adventstid og julens lys med åpne sanser.

Ønsker dere alle en velsignet juletid.

Mormor

Hymne til Josef

Den unge Maria vandret
Engang til Betlehem by
Forteller den gamle legende
Som alltid er like ny

Det var ikke rom i herberget
Men stallen var lun og varm
Så fødte hun der sin første sønn
Støttet av Josefs arm

Stjernesoler og vismenn
Hyrder og englekor
Hva tenkte den mørke Josef
Som aldri mælte et ord?

Gjennomstrålet av himmelsk glans
Lyste de hellige to
Hva tenkte den mørke Josef
Som bare var trofast og god?

Kanhende han svøpte sin kappe
Litt bedre om barnet og moren
Slik vernet han ordløs menneskets drøm
Den hellige Josef av jorden

Inger Hagerup

Juleminner fra 60-tallet

av Marianne Antonsen, som vokste opp på Kirkøy

Mine første juleerindringer fra midten av 50-tallet og til slutten på 60-tallet var preget av at pappa ikke var hjemme om jul. Han var på hvalfangst i til sammen 17 sesonger.

Jeg var så heldig å vokse opp i en generasjonsbolig med bestemor og bestefar i 1. etasje og vi, mamma, pappa, storesøster og etter hvert lillesøster og meg i 2. etasje.

At pappa ikke var hjemme i den store høytiden ble vi preget av, og lengselen var noen ganger uutholdelig, men vi måtte jo bare finne oss i det. Han forlot oss plutselig en høstdag for så å komme hjem igjen på våren.

Vi holdt kontakten ved brevveksling, vi jentene tegnet og skrev på tynne ark for flypost, og foruten brev tilbake fikk vi telegram til spesielle anledninger og også hilsen i radioprogrammet Postkassa, på Sjømannssendingen.

Min førjulstid var ganske aktiv, fordi jeg hadde det med å tegne og lage adventskalendere til alle i familien, en liten tegning i hver luke. Og julegavene var jeg også tidlig ute med, og alle

skulle ha, om de var hjemmelaget eller noe småtteri jeg kjøpte i butikken. Selv katten fikk en boks «Kitekat» pent innpakket. Dessuten alle julekortene som skulle skrives. Jeg fikk høre stadig at jeg var ei masekråke, og måtte ta det med ro for jula kom tidsnok, ble det sagt!

Selvsagt var jeg med på kakebakingen, og alle 7 slaga skulle i boks, som sirupssnitter, serinakaker,

berlinerkranser, smultringer, sandkaker, pepperkaker og krumkaker, i hvert fall!

I et par-tre år hadde vi også gris, som ble slaktet før jul. Den ble det mye god julemat av, som sylte, rull, ribbe, stek, farse, koteletter, syltelabber og blodmat. Selv hadde vi ingen fryseboks, så vi leide en boks på fryselageret til Reinertsen på brygga.

Julepynt laget vi også, og fletting av kurver var veldig populært. Glanspapir eller annet pent papir ble til flotte kreative kurver. Min mor var ekspert på å lage mønstre i forskjellige former.

Selve jula erindres som en forventningsglede som sitret i magen! Gleder til tross for lengselen etter pappa, og litt trøst var det når juletelegrammet kom fra Sørishavet. Og det kunne lyde slik: *Til deg min kjære og våre små vil alle tanker i aften gå! Hjertelig hilsen Hermann.* Eller: *Julekveld hjemme er hjertets fest, hilsen til dere jeg sakner mest.* Eller: *Fra havet jeg sender min hilsen til dere. Er ordene få- så er tankene flere, alt vel!*

Det var også viktig for oss at det var julestemning ute med snø på trærne og at juleneket i syrinbusken var satt opp så småfuglene fikk mat. Granbar foran dørene var vanlig og en krans eller kvist på døra til pynt.

Inne var alt rent, pent og polert og filleryene kom på plass i siste øyeblikk. Juleduk på alle bord og selvfølgelig

et pyntet juletre dagen før. Fra radioen strømmet det ut juletoner, og Sølvguttene sang julen inn. Og fra «Tjøme radio- kaller», fikk vi siste nytt fra feltet, angående posisjon og fangst.

Ribba sto i ovnen og surkålen hadde laget en vidunderlig aroma som spredte seg i hele huset. Nå var det JUL! Rundt bordet satt vi andektige og spiste den

herlige maten, men spenningen gjorde det slik at jeg ble alt for fort mett og fikk vondt i magen. Så skulle de voksne rydde, og kanskje vaske opp. Det tok alt for alt for lang tid for en spent unge som ventet på nissen. Nissen kom ikke hver jul, noen ganger lå bare pakkene under treet, og da hadde de fått seg en hard medfart med klemming og risting så papiret ble rent utslitt. Endelig var øyeblikket her, øyeblikket vi hadde ventet på. Og i rolige former ble pakkene åpnet en etter en og hver for seg så alle kunne følge med på hva alle fikk. Og gleden var stor når gavene som var gitt falt i god smak.

Kvelden var en evig lykkerus, med nye leker, fine ting og klær. Kaker, brus

og godteri med bakgrunnsmusikk og programmet til Erik Bye, «Vi går ombord», på radioen.

Resten av julen gikk med til forskjellige julebesøk, juleselskaper, juletreffester, både for søndagsskolen og Folkets Hus.

Det hører også med til historien at alt pent julepapir ble omhyggelig brettet pent sammen for å kunne brukes igjen året etter. Jeg ønsket ikke at julen alt var slutt, så jeg fant på å pakke alle gavene inn i papiret igjen, sånn utpå nyåret og så ble det jul igjen!

Julehilsen fra Marianne

Advent og jul i Hvalerkirkene

KONSERTER:

8. desember kl. 17 i Hvaler kirke
Adventkonsert. Gjesteartisten blir en overraskelse. En gave fra Hvaler sanitetsforening til Hvalers befolkning. Hvaler trivselskor deltar. Gratis inngang.

15. desember kl. 16 og kl. 18:30 i Spjørøy kirke
Julekonsert med Hvaler trivselskor. Gratis inngang.

22. desember kl. 19 i Hvaler kirke
Julekonsert: Anne May Sandvik Olsen med familie og venner. Billetter kr 150.

GUDSTJENESTER:

1. desember kl. 11 i Spjørøy kirke
Familiegudstjeneste med LysVåken deltakerne. Kjersti Morland og Grethe Hummel.

1. desember kl. 16 i Hvaler kirke
Lysmesse i samarbeid med Hvaler sanitetsforening. Hvaler musikkforening spiller. Fakkeltog til torget for tenning av julegrana. Kirkens hus er åpent med salg av kaffe og kaker. Prest er Grethe Hummel.

8. desember kl. 11 i Hvaler kirke
Familiegudstjeneste med barn i Luciatog. De bidrar også med sang under gudstjenesten. Til kirkekaffen serveres lussekatter. Prest er Grethe Hummel.

15. desember kl. 11 Spjørøy kirke
Vi synger jul – en gudstjeneste med julens sanger og musikk. Prest er Grethe Hummel.

Julaften kl. 12
Julegudstjeneste på Dypedalsåsen eldresenter. Prest er Grethe Hummel.

Julaften i Hvaler kirke
kl. 14:30 Julegudstjeneste med lokale solister. Prest er Andreas Charles Vassal.

kl. 16 Julegudstjeneste med lokale solister. Prest er Andreas Charles Vassal.

Julaften i Spjørøy kirke
kl. 13:30 Julegudstjeneste. Levende krybbe med barn og sang. Prest er Grethe Hummel.

kl. 14:45 Julegudstjeneste med lokale solister. Prest er Grethe Hummel.

kl. 16 Julegudstjeneste med lokale solister. Prest er Grethe Hummel.

1. juledag kl. 12 (merk tiden)
Høytidsgudstjeneste i Hvaler kirke med lokale sangere og musikere. Prest er Ole Hauglum.

Tronn Bankerød fra Vesterøy har funnet den gamle dagboka etter sin far, Jacob Bankerød, fra hvalfangst i Skagerak i 1939. Disse notatene deler Tronn med oss gjennom to nummer av Hvaler menighetsblad. Der følger vi fire unge menn fra Vesterøy på fiskeskøyta «Elly» og det de opplever våren 1939, mens de drar rundt i vårt «nærområde» på jakt etter hval.

Notater fra hvalfangsten 1939

Besetningen på Ø-95-H:

Olaus Kristiansen

Harald Karlsen

Konrad Olsen

Jacob Bankerød (Dagbokskriveren)

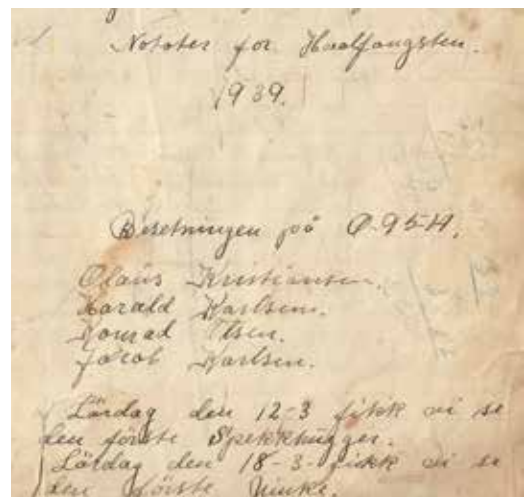
«Lørdag den 12. mars fikk vi se den første spekkhuggeren. Lørdag den 18. mars fikk vi se den første minken. Tirsdag den 21. mars fikk vi den første spekkhuggeren. Mandag den 8. mai fikk vi den første minken.»

Slik begynner dagboka fra fiskebåten «Elly», Ø-95-H, med hjemmehavn i Utgårdskilen. Det var ingen stor båt, når en tenker på hva den jaktet etter. Størrelsen oppgis til å være 37 fot, og maskinkraften var på «fattige» 24 hestekrefter. Fabrikatet var Rapp, en motor mange av datidens fiskebåter var utstyrt med.

Sammen med «Elly», var det også to andre båter fra Utgårdskilen, nemlig Ø-16-H «Svan» og Ø-97-H «Astrid». Fra Onsøy deltok tre fangstbåter. Det var Ø-28-O «Klara», Ø-49-O «Elsa» og Ø-62-O «Tarzan».

«Klara» var med sine 48 fot den største av disse båtene, og den eneste som var registrert som hvalfanger, mens «Tarzan» var 5 fot kortere. «Svan» var målt til 41 fot, «Astrid» og «Elsa» målte 38 fot og slo «Elly» med ca. 30 centimeter. Når det gjelder båtene fra Utgårdskilen, er det vel å merke seg at det egentlig var enkle fangstbåter, spesielt når en vet hvilke dyr de ønsket å skyte.

En spekkhogger kan bli opp mot 10 meter lang, med en vekt på rundt 6 tonn, mens en minke, eller vågehval,

Dagbokas begynnelse

er omtrent 7 meter og vekta ligger på rundt 10 tonn. En kan jo enkelt forstille seg hvordan det da kunne være for mannskapet på de forholdsvis små båtene fra Utgårdskilen å håndtere fangsten. Men den oppgaven mestret de til fulle.

Dagboka begynner samme dag som hvalfangsten offisielt starter, og fangstfeltet er rundt nordkysten av Danmark.

9. mars: Sent på kvelden er det gjort sjøklart. Det er frisk nordavind med klar luft.

10. mars: Klokket 06.45 er det avgang fra Utgårdskilen. Det er lett overskyet vær med en frisk nordavind. Men dette er ikke noe godt hvalvær. Etter ti timers kjøring kan Skagen fyr anes. En kikk på kompasset forteller at båten er ørlite ute av kurs, kun tre streker for langt mot vest. Dette har vært fin navigering. I Skagen er det nesten blikk stille.

11. mars: Det er lørdag, men jaktlykken skal testes. «Elly» og «Astrid» kjører sammen ut fra Skagen, speider etter hval, men det er ikke noe å se. Etter noen timer dukker en spekkhugger opp. Det ble skutt, men ble dessverre bom. Vi jaktet etter den, men den forsvant i dypet.

12. mars: Gikk ut fra Skagen klokka 6.30. Vinden hadde dreiet til sør, og det er flott hvalvær. Fikk snart kontakt med en spekkhugger, og det er flott vær å jage i. Men den var som vanlig umulig å komme i nærkontakt med. Den virker å

Olaus Kristiansen og Jacob Bankerød

være veldig sky. Ø-97-H jager fremdeles. Vi dro til Hirtshals, men før vi la til land tok vi en tur på Halsenbanken. Resultatet var skuffende.

13. mars: Dro fra Hirtshals for å sjekke ut Halsenbanken igjen. Like negativt som i går. Vinden har gått over på sørvest, og det er ikke hvalvær.

14. og 15. mars: Vi blir liggende i Skagen. Om natten blåste det kraftig, kuling fra nord, men været var klart.

16. mars: Ypperlig hvalvær. Vi har kjørt litt rundt omkring Skagen i stille vær. Vi så en spekkhugger, men det ble med å se den. Det er mulig vi så en liten flokk, men umulig å komme nær den.

Elly leder fiskeflåten ut i klart vann

17. mars: Satte kursen mot Käringön utenfor Marstrand. Det blåser liten nordlig kuling, surt og kaldt, og enkelte haglbyger. Vi er ikke alene. «Elsa», «Tarzan», «Astrid» og en fra Vestfold, V-3-S, er også her.

18. mars: Ut på feltet igjen. Fikk øye på en minke 5-6 kvartmil av land. Vi og Ø-97-H jaget sammen på den i et par timer. Vi mister hvalen, og drar inn til Käringön igjen, og ser an ut dagen. Frisk sørlig vind med regnbyger frister ikke.

19. mars: Søndag begynte som lørdag sluttet. Klarvær med kraftig nordavind. Ingen vits i å gå på sjøen for å jage i dag.

20. mars: Vi blir liggende ved land på Käringön i dag også. Dagen begynte kald og overskyet. Dette været holdt seg gjennom dagen. Vinden var svak, men vi regnet med at vitsen ved å gå for å jage var heller dårlig. Vi håper på en positiv værforandring i morgen.

21. mars: Flott vær, helt ypperlig for hvaljakt. Vi fikk øye på en spekkhogger, og jager den sammen med Karl Amundsen, «Astrid». Vi skjøt først, og

skjøt heldigvis fast. Været var på vår side. Det var blick stille. Det var ikke en stor spekkhogger, men den var stor nok for båten vår. Vi hadde før fangsten tok til skaffet en ny type vinsj. Den viste seg å fungere helt utmerket. Det tok ikke så lang tid før dyret lå på dekket. Nå kunne vi fornøydre dra tilbake til Käringön i nordavind og snøbyger.

22. mars: Frisk vind fra sørvest, overskyet og kaldt. Vi bestemte oss for å ligge på Käringön også i dag.

23. mars: I natt har det haglet og snødd, og vi skal sette kursen mot hjemlige strender. Vi skal dra til Fredrikstad med kjøtt, mens «Astrid» skal ta med spekket til Vrengen. Vi seilte fra Käringön klokka halv seks, og var i Fredrikstad klokka 15.45. Fikk levert kjøttet, og reiste hjem til Kilen.

24. til 29. mars: Landligge i pælen. Mye vind, overskyet og kaldt, altså ikke noe gunstig hvalvær.

30. mars: Vinden har spaknet, og temperaturen har steget. Fremdeles kommer vinden fra sør. Det er bortimot et perfekt hvalvær. Vi kommer til Persgrunn og dropper ankeret. Vil ligge her i natt. Men utover kvelden frisker vinden kraftig på, og vi bestemmer oss for å dra til Väderöerne, og ligge i havna der.

31. mars: Kom inn i havna klokka 2 om natta. Der lå «Astrid» med motorproblem. Vi gjorde klar for å slepe den inn mot Fjällbacka. Halvveis inn fikk de orden på problemet, så vi dro

mot feltet begge to. På «Astrid» hadde de sett hval da de fikk problemer. Om kvelden kom vi tilbake til Väderöerne.

1. april: Vi seilte fra Väderöerne sammen med «Astrid» og «Tarzan». Vinden friskner til, og vi bestemmer oss for å anløpe Smögen. Det er omtrent vindstille, klar himmel. Nesten perfekt for jaging, men det er for sent på dagen. Legger oss til for natta.

2. april: Dro fra Smögen før sju, med kurs nok en gang mot Kärtingön. Mye vind igjen. Vi så noen springere rett utenfor Hållö, men brydde oss ikke om å jakte på dem.

3. april: Takket for oppholdet på øya, og satte kursen mot hjemmehavna. Nå er det bare to dager til påske. Og disse to dagene vil vi tilbringe i hjemlige omgivelser.

4. april: Hjemme i Kilen.

8. april, påskeaften: Vi og «Astrid» gikk fra Kilen i flott hvalvær. Fant ut at det egentlig ikke var noen vits i å jage i dag, snudde og dro hjem igjen.

9. og 10. april: Hjemme i Kilen.

11. april: Endelig jagedag. Dro fra Utgårdskilen klokka seks og passerte Torbjørnskjær en time senere. Der traff vi på en flokk springere. Disse var veldig sky. Mellom Persgrunn og Väderöerne traff vi på en minke. Vi og «Astrid» begynner jakten. Den varer i over to timer, men da mister vi det som skulle ha vært byttet vårt. Så dro vi til havna

på Väderöerne. Der var det allerede tre hvalfangere fra før. «Tarzan» hadde skutt en minke.

12. april: Dro til Smögen for å proviantere litt. Kom tilbake til Väderöerne sent om kvelden. Fint vær og lite vind. En hvalfanger fra Onsøy som ikke er sammen med oss og jager, har skutt to små minker. Dette skjedde rett utenfor havna der vi ligger.

13. april: I dag ligger det seks hvalfangere her i havna. Det er «Tarzan», «Elsa», «Klara», «Astrid», «Svan» og vi. Ingen av oss har planer om å dra ut på feltet. Det blåser en del, og været er disig. Da er det vanskelig å oppdage hvalen. Bedre å ligge om bord og bare slappe av, og kanskje drømme litt om store mengder minker og spekkhuggere som en fritt kan forsyne seg av.

Harald Karlsen og Konrad Olsen foran harpuna

Jacob Bankerød i Smøgen

14. april: I dag er tåka tjukk som en grøt, og det er nærmest vindstille. Derfor har det heller ikke i dag noen hensikt å forsøke å treffe på en eller flere hvaler. Vi tar det også i dag helt med ro. En liten trøst er det at vi sparer brensel på denne måten. Riktignok en mager trøst.

15. april: Tåka letnet en god del, og da var det å fyre opp Rappen og se å komme seg ut på feltet, men hvor lenge var Adam i paradiset og «Elly» på hvaljakt? Plutselig var tåka der, med frisk vind og regnbyger. Tilbake til havna på Väderöerne igjen til avslapping og venting på bedre tider.

16. april: I dag blåser det kuling, men det er klart og ganske pent vær. Men heller ikke i dag er det hvalvær. Det er ganske mye dragsug her inne i havna, så vi bør helst finne oss en annen ankerplass. Utpå kvelden løyer vinden helt av, men fremdeles er det kraftig dragsug. Vi får vente her til i morgen, kanskje den dagen kan opprinne med hvalvær.

17. april: I dag er luften klar og fin, men det er kaldt. Ved ellevetiden tar vi inn ankeret, og setter kursen mot Fjällbacka. Men været forandrer seg før vi kommer dit. Vinden kommer fra sørvest med tiltakende styrke. Det skyer til, og tåka siger på. Mot kvelden blir det nærmest vindstille. Vi får leve i håpet om at morgendagen vil by på positive ting, fint hvalvær og mange dyr å jakte på.

18. til 21. april: Vi ligger i Fjällbacka og venter på at vi igjen kan begynne å jakte. Vinden er sterk om dagen, men om kvelden er det nesten blikk stille. Nå begynner det å bli kjedelig å være inne ved land. Vi skulle jo jakte hval, men værgudene har ikke vært på vår side siden vi begynte å jakte her på «Dansken». Vi har diskutert i kveld om vi skulle ta en pause eller ikke. Resultatet ble at vi i morgen reiser hjem til Utgårdskilen. Kanskje kunne vi treffe på en minke eller spekkhugger på hjemveien.

22. april: Men den gang ei. Ikke noe å jakte på var å se, og vi kunne legge oss i pælen vår sent om kvelden. Deilig å være i hjemlige omgivelser igjen. En del vind og regn hilser oss velkommen, så det er ingen forandring fra Väderöerne og Fjällbacka.

23. april: Søndag i Kilen. Mange ville vite hvordan fangsten vår hadde vært. Men egentlig var det ikke stort å snakke om. Men det var da heldigvis andre samtaleemner en kunne benytte seg av.

Fortsettelse i påskenummeret.

Vi vi gjøre Østfold grønt!

Lokallaget Besteforeldrenes klimaaksjon (BKA) Søndre Østfold ble stiftet i høst. Målet vårt er å bidra til å bremse den globale oppvarmingen av hensyn til dem som kommer etter oss. Da må vi stå på for å få til et mer klimavennlig energibruk, og bl.a. kreve at både politikere og vanlige folk gjør en innsats for å redusere klimautslippene.

Lokallaget har medlemmer i Fredrikstad, Hvaler, Halden og Sarpsborg, og til styre ble valgt Øystein Bakkevig (Halden), Sidsel Skinnarmo (Sarpsborg), Elisabeth Golding, Ulla Kolstad, Eva Braseth (alle Fredrikstad). På vårt første styremøte ble vi enige om å samarbeide med andre aktører som er opptatt av å gjøre vårt energibruk mer miljøvennlig, for klimaendringene rammer oss alle. Fra før er vi kjent med kirka sitt sterke miljøengasjement, og vet at det er opprettet ressursgrupper i flere bispedømmer.

noen år siden. Undertegnede ble invitert med på et styremøte i høst, og der ble jeg kjent med heftet «Vår grønne menighet». Det inneholder seks hovedpunkter som forteller hva vi alle kan bidra med for å ta vare på den verden Gud har gitt oss. Dette heftet er et viktig verktøy for alle menighetene i bispedømmet. Lokallaget vårt vil også bruke det som et idéhefte for tiltakene vi kan og bør engasjere oss i, og da svært gjerne i samarbeid med menigheter i Borg bispedømme.

I Borg bispedømme er «Ressursgruppe for skaperverk og bærekraft» blitt opprettet for

*Eva Braseth
(sekretær BKA Søndre Østfold)*

Tre av de som er med i styret, i Søndre Østfold lokallag av Besteforeldrenes klima aksjon. Fra venstre Elisabeth Golding (leder), Eva Braseth (sekretær), Ulla Kolstad (nestleder)

Menighetsrådet melder:

Ny kirkeverge:

Gleden over Mona Vauger som vår nye kirkeverge ble kortvarig! Mona er nå på plass på rådhuset som Hvalers ordfører de neste 4 årene. Hvaler sokn har gitt henne permisjon, og vi ønsker henne lykke til med vervet. Vi har nå ansatt ny kirkeverge som vikar for Mona Vauger. Den nye kirkevergen begynner 1. februar 2020.

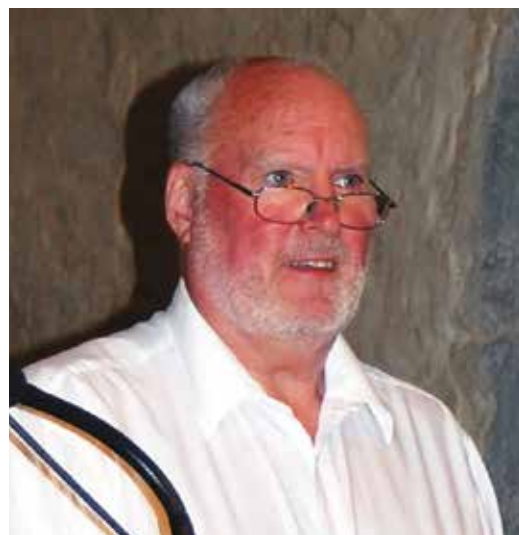
Brannsikring av Hvaler kirke:

Det automatiske brannsløkkeanlegget i Hvaler kirke er nå på plass, men er enda ikke tilkoblet vann. Eksisterende vannforsyning til kirken gir for liten vannmengde og for lite trykk til at anlegget kan fungere tilfredsstillende. Vi er blitt forespeilet at Hvaler kommune vil føre frem ny vannledning med

tilstrekkelig vannforsyning til Hvaler kirke høsten 2020. I forbindelse med brannsløkkeanlegget er et nytt teknisk rom blitt bygget i kjøkkensakristiet, som dermed blir mindre. Det gjenstår en del byggearbeider i sakristiet, der det skal komme ny innredning. Vi har også oppdatert brannvarslingsanlegget med en ny sentral og nye branndetektorer i kirkerommet.

Ny organist:

Vi har lyst ut stillingen som kirkemusiker/organist i Hvaler sokn fra 1. april neste år. Vår avholdte kirkemusiker Ken Phillips fyller 72 år i mars, og går da av for aldersgrensen. Det blir avskjedsgudstjeneste for ham 1. påskedag 2020 i Hvaler kirke, og feiring og takk til Ken på Kirkens hus umiddelbart etter gudstjenesten denne dagen.

Vinduet i vestveggen i Hvaler kirke:

Når det gamle orgelet nå er fjernet, kan man fra kirkerommet se hele vinduet som var gjemt bak det gamle orgelet. Det nye orgelet er konstruert slik at mer lys skal slippe inn i kirken fra dette vinduet. Fremme fra koret i kirken vil man i fremtiden kunne se øverste del av vinduet over det nye orgelet.

Det nye orgelet i Hvaler kirke:

Onsdag 15. januar 2020 starter arbeidet med å installere det nye orgelet i kirken. Det medfører at Hvaler kirke blir stengt på ukedagene frem til påsken 2020. I byggeperioden blir det likevel gudstjenester i Hvaler kirke på noen søndager. Andre kirkelige handlinger på ukedager vil foregå i Spjærøy kirke. Det nye orgelet tas forsiktig

i bruk søndag den 29. mars 2020 (søndag før palmesøndag), men den offisielle innvielseskonserten blir om ettermiddagen 1. påskedag.

Einar Morland

**Hold av datoen 12. april 2020
(1. påskedag).**

**Da blir det avskjedsgudstjeneste
for Ken Phillips i Hvaler kirke,
avskjedsfest for Ken på Kirkens hus
og innvielseskonsert for det
nye orgelet kl. 17.**

Mona Vauger

God jul

Det har vært kommunevalg i år og innbyggerne har valgt nytt kommunestyre og ordfører. Å bli valgt til ordfører er en stor tillitserklæring. Jeg er takknemlig for at jeg har fått dette oppdraget på vegne av alle dere som bor på Hvaler og jeg gleder meg veldig til å jobbe for Hvaler på alle områder! Vi har valgt nytt kommunestyre med mange engasjerte innbyggere som vil bruke mye av tiden sin på å finne gode løsninger for deg og meg i vårt Hvaler.

Førjulstiden er veldig hektisk for oss som er engasjert i politikken. Det er da neste års budsjett skal vedtas og det er jo der vi skal prioritere hvordan Hvaler skal bli inn i det nye året, og hvordan vi skal finne gode løsninger til det beste for innbyggerne.

Hjemme hos oss har vi tradisjoner for juleverksted på kjøkkenbordet. Som mor til ei jente på 8 år, har vi fått en stor samling med dorullnisser som skal frem hver jul. Hvert år kommer det en eller to nye nisser som blir godt tatt imot av alle de andre. Etter hvert som årene går blir nissene mer nøye på hvordan de ser ut. De nyeste er pene med glitter og fine nisseluer. De eldste har mer dorull-preg og man er heldig hvis man klarer å gjette seg til hva som er øyne og hva som er munn.

Det er vel dette mye julen handler om, det å ha sine egne tradisjoner, og bruke tid sammen med venner og familie. Og det som gir den gode julefølelsen kan være det å ta frem de eldste dorullnissene, for så å gjette hva som er munn og øyne på nissen, og å tenke på de små barnehendene som laget den.

Vi gleder oss til julemarkedene på Hvaler. Her kan vi handle julegaver og kose oss med gløgg og pepperkaker. Og julehandelen er en hyggelig runde i alle de fine små og store butikkene vi har her på Hvaler.

Vi gleder oss til å gå i kirken i julen, vi som kanskje har landets eldste kirke. Når kirkeklokkene ringer julen inn og vi sitter der mange har sittet før oss- i århundrer, da er det høytid og vi kan glede oss over fine og rolige dager med venner og familie.

Ønsker alle en riktig god jul og et godt nytt år!

Hvaler sanitetsforening
og
Hvaler Trivselskor
ønsker

Velkommen til adventskonsert!

Hvaler kirke søndag 8. desember
kl. 17.00

Gjesteartisten blir en overraskelse!

Musikere

Magne Kaspersen & Fredrik André Olsen
Dirigent Mette Christin Østby

Danske smørbrød og mye mer

Spisesteder jubilerer

Vertshuset Skjærhalden ligger sentralt på Skjærhalden torg og er kjent for sin gode pizza. I samme bygning, ved bryggekanalen og med fin utsikt over havna, holder Første Reis til. Fristende fiskeretter står på menyen, men også god tradisjonell mat. Torild Sørensen og Fredrik Eriksen eier og driver de to spisestedene. 2019 er et jubileumsår. De har drevet restaurantvirksomhet i 20 år. Det står det respekt av.

-Det hele startet egentlig med at både Torild og jeg var ansatt hos de tidligere eierne av pizzarestauranten, forteller Fredrik. Han tar hyggelig i mot i Første Reis' koselige lokaler en hustrig oktoberettermiddag.

-Da vi etter en tid fikk tilbud om å overta driften, var vi ikke i tvil. Vi hadde tro på pizzarestauranten og slo til. I tillegg til pizza begynte vi å servere søndagsmiddager. Gjestene våre, både fastboende og tilreisende, ønsket seg noe mer enn pizza, litt flere valgmuligheter. Det ga oss inspirasjon og lyst til å videreutvikle bedriften. Vi er glade i sjømat begge to, så vi bestemte oss for å starte sjømatrestaurant. Mange hadde også ytret ønske om et slikt tilbud på Skjærhalden. De første gjestene kunne ønskes velkommen til Første Reis sommeren for ti år siden. Kjøkkensjef,

kokker og servitører ble ansatt. Vi var endelig i gang. Allerede i 2001 kjøpte vi denne store bygningen av Hvaler Båt- og Fergeselskap. Opprinnelig hadde den vært sildesalteri på Børholmen. Bua ble flyttet hit til Skjærhalden og gjenreist rundt 1905. I årene som fulgte etter at vi overtok den, stod en del renovering på programmet. Vi fikk også anlagt en stor plattform med tanke på uteserveringen.

-Skjærhalden er en perle! Om sommeren syder det av folk. Langs gjestebryggene ligger fritidsbåtene tett i tett. Vi har vel en 60-70 ansatte på det mest hektiske. Det er «full rulle» nesten døgnet rundt. Det nytter ikke å sitte på kontoret og være sjef. Vi deltar alle på like fot. Torild og jeg trives med å være med der det trengs. Lange arbeidsdager er ikke uvanlig for oss i sommertiden. Vi har åpent hver dag fra tidlig til sent. Torild og jeg har alltid samarbeidet fint og vært et bra tospann. Det var på jobb ”søt musikk” oppsto mellom oss!

-Restaurantdrift på Skjærhalden er sesongbetont. Utover nå, senhøstes og i vintermånedene, har vi helgeåpent. I løpet av denne perioden arrangeres en rekke helaftener. I september hadde vi sildeaften for tiende år på rad. Det er blitt en tradisjon. Og hvor passer det vel ikke bedre å sette til livs den

gode råvaren, «havets sølv», som har vært et viktig levebrød for så mange her på Hvaler, enn i dette bygget, sildesalteriet? Vi selger dessuten nedlagt sild; tomatsild, eplesild og diverse andre varianter på eplefestivalen, julemarkedet i Brottet og her på Første Reis like oppunder jul. Etterspørselen er stor. I oktober serverer vi hummer, «havets gull». Videre følger viltaften, før lutefisk- og julebordsesongen er i gang i november/desember. På nyåret er det også tilstelninger. I mars har vi skreiaften.

-Vertshuset Skjærhalden er også et fint samlingssted året rundt. Annenhver fredag arrangeres quizkvelder. Da er det fullt hus og stor stemning. Jeg er selv quizmaster. Trubadurer er på plass og underholder med sang og musikk i helgene.

-Både lokale og tilreisende musikere underholdt da vi markerte jubileet i august.

-Hver vår og høst samler vi alle våre ansatte til hyggelig lag med god mat og drikke. En tur i løpet av vinteren hører med. Det fortjener de. Vi er en sammensveiset gjeng. Noen har faktisk blitt Hvalerboere! Vår dyktige danske kjøkkensjef har vært hos oss i ni år.

-All mat lages fra bunnen av. Råvarene har topp kvalitet. Vi skal servere mat av aller beste sort. I denne bransjen handler det om å levere varene dag etter dag – god mat og god service. «Skal du gjøre noe, gjør det ordentlig», er mottoet vårt.

-Å glede folk, er det som betyr noe. Gjestene skal kose seg og slappe av. Positive tilbakemeldinger betyr mye for oss og sporer til fornyet innsats.

Torild, Fredrik og betjeningen tar godt vare på gjestene. De får deg til å trives! Vi gratulerer med jubileet og ønsker lykke til videre med restaurantdriften.

Ellen

Foto: Olav Barhaugen

Hvaler Trivselskor

og

Dirigent Mette Christin Østby

Inviterer til julekonsert!

**Spjærøy kirke søndag 15. desember
kl. 16.00 og 18.30**

Ta kontakt med en i koret for gratis billett.

Eller;

Send SMS til **905 80 164** med ditt navn, antall billetter og **tidspunkt**

Kollekt ved utgangen

Asalea (*Rhododendron simsii* L.)

Tekst: Einar Morland. Bilde: Calyxflowers

Asalea regnes av mange for å være selve dronningen blant juleblomstene. Etter julestjerne er det da også asalea det selges mest av i Norge som potteplante i juletiden.

Det historiske navnet Azalea (med -z-) ble gitt av Carl von Linné. Navnet kommer fra det greske ordet azaleos som betyr tørr. Linné brukte navnet først på grepplyng, som er vanlig på tørre rabber i fjellet i Norge. *Rhododendron simsii* kommer av de greske ordene *rhodon*, som betyr rose og *dendron* som betyr tre, og *simsii* er etter den engelske botanikeren John Sims (1749-1831). Asalea vokser vill i Øst-Asia fra Thailand til Japan. Den er ikke helt vinterherdig hos oss, men klarer seg godt utendørs fra vår til sen høst. Flere arter har vært krysset med *Rhododendron simsii*, og dermed er det foredlet fram mange ulike kulturformer. Disse har mer eller mindre fylte blomster i fargespennt fra rødt til rosa til hvitt. Det finnes også planter med tofargede blomster. Asalea blomstrer overdådig til jul, og planten har vært i bruk som juleblomst i Norge siden slutten av 1800-tallet. Den er ikke så vanskelig å dyrke, bare man passer på med vanningen. På den ene siden skal den ha rikelig med vann i blomstringstiden (og må absolutt ikke tørke ut), på den andre siden må den ikke stå for lenge med røttene i vann, da råtner de og planten dør. Dessuten vil den ha en lys, men ikke for varm plassering. 18 grader skal være den ideelle temperaturen. Med litt innsats kan du ha asaleaen din i flere år. Etter blomstring plasserer du den på et lyst og kjølig sted, og når våren kommer kan du plante den ut. Så må du huske å ta den inn igjen før frosten kommer.

Dersom du ønsker å ha en vakker asalea gjennom hele julen, må du være nøye med å kjøpe en frisk plante. Knoppene skal ha fått farge. Er knoppene brune eller grønne, er det ikke sikkert at de vil springe ut. Dersom planten har begynt å miste blader, så ikke kjøp den! Det aller viktigste med

asalea er at den aldri må tørke ut. Da vil knoppene skrumpe inn, bladene begynne å falle av – og dronningen sturer.

Her er oppskriften på et langt stueliv for din asalea:

- Asalea skal ikke tørke – den elsker vann, og det er nesten ikke mulig å vanne den for mye.
- Men den må ikke bli stående i vann, da dør røttene.
- La planten stå lyst, asaleaen trenger det lille vi har av lys ved juletid.
- Fjern visne blomster, slik at det blir mer lys til knoppene. Da ser også planten mer trivelig ut.
- Kjølig er bedre enn varmt for asalea, selv om den fint tåler å stå noen uker i vanlig stuetemperatur. Men jo mer varme du gir den, jo mer må du passe på at den ikke tørker ut.

Har du barn eller dyr i huset, må du være oppmerksom på at asalea er giftig. Spises det mer enn et blad eller to kan det gi symptomer som magesmerter, kvalme, oppkast og diare. Ved inntak må du fjerne planterester fra munnen, gi litt drikke og ta kontakt med giftinformasjonen på tlf. 22 59 13 00.

”Kunsten å være kirke”

Dette er kulturmeldingen for den norsk kirke fra 2005, som har løpende aktualitet for alle menigheter gjennom hele året, og som utvikles og debatteres – blant annet på Kirkemøtene.

Ikon fra Maria-kirken på Gran

Hvaler menighet har lenge arrangert konserter i kirkene – de siste årene også teaterforestillinger for barn – stor suksess. Og nå vil vi utvide tilbudet – vi går sammen med Hvaler kunstforening og inviterer til en aften hvor vi presenterer kunst og musikk.

Kirkens hus er stedet, og mandag 27. januar kl. 18 er datoen for vårt fellesmøte:

”Kirkekunst i bilder og toner”

er kåseriet som Elisabeth Zaborowski fra Hvaler Kunstforening vil gi oss.

Kirkemøtet 2021 skal igjen behandle spørsmål knyttet til kirke, kunst og kultur. Som følge av den nye kirkeordningen, er det nødvendig å få på plass ny lovgivning. For tiden pågår et arbeide med å ruste opp kulturvernet, igangsatt av Kirkerådet, og en kirkelig kulturavstrategi skal vedtas.

Landets kirker er en betydelig konsertarena gjennom året – kanskje landets største med over 10 000 konserter årlig. Men de er også et betydelig kunstgalleri...

...og bibelen har gjennom alle tider vært inspirator – for musikk, billedkunst,

utsmykninger – og for ord. De største kunstverk oppleves her – og selve kirkebyggeriet er ofte kunstverk! Tenk på Nidarosdomen – og Kongsberg kirke er virkelig verdt et besøk!

Elisabeth er involvert i arbeidet med utstillingene Hvaler kunstforening arrangerer.

Nedenfor følger hennes egen beskrivelse av hva hun vil fortelle oss:

«Kåseriet vil vise et utdrag av kristen kunst i bilder og toner i lys av kunsthistorien. Formålet er å vise litt av alt det vakre som finnes innen kristen kunst fra tidlig katakombe-maleri, bysantinsk og romansk

kunst, norsk middelalder-kunst, gotikk og barokk til moderne kirkeutsmykking. Eksempelene fra de forskjellige stilartene ledsages av passende musikk. Det vil ikke bli gått så mye i dybden på de forskjellige epokene men heller legges vekt på bredden.»

Da ønsker vi – Hvaler kunstforening og Hvaler menighet, velkommen til en aften på Kirken hus hvor vi skal bli bedre kjent med kristne kulturuttrykk som har preget, og fortsatt vil være av betydning for vår tilværelse. Michelangelo, Leonardo da Vinci, Bach og Mozart holder seg....

dag@plau.no

LYSMESSE

med Hvaler musikkforening

i Hvaler kirke

1. desember 2019, kl. 16.

Fakkeltog fra kirken til
Skjærhalden torg.
Salg av fakler utenfor kirken.

TENNING AV JULEGRANA

På torget, kl. 17.

Hvaler Musikkforening spiller.

Tenning av julegrana.

Vi synger julesanger og går rundt
juletreet.

Besøk av Lionsnissene med juleposer.
Julemarked.

Hvaler Sjømannsmisjon har åpent i
Kirkens hus
for salg av varm drikke, kaker og
juleprodukter.

Arr: Hvaler Sanitetsforening og
Hvaler menighet

Brannvesenet – lokalt OG robust!

Aksjon boligbrann 09.12.2017

...”lokalt og robust...” er vel hva alle ansvarlige myndigheter streber etter, men man får ofte inntrykket av at det ene utelukker det andre – når politikere intervjues.

Brannvesenet på Hvaler er imidlertid et eksempel på at det er mulig – å være lokal og kunne gi tjenester på høyt profesjonelt nivå.

Brannvesenet på Hvaler er en viktig del av bygdas beredskapsprogram, og er i nært samarbeide med de andre som ”rykker ut” når det skjer noe uforutsett!

Og på grunn av Hvalertunnelen har vi også 2 brannstasjoner – på Skjærhalden og Hauge på Vesterøy, som er helt ny.

Våre politikere ønsker å legge til rette for tilflytting og nye arbeidsplasser, og brannvesenet på Hvaler er godt rustet.

Vi er stadig på farten for bygdas ve og vel – og heldigvis er det ikke bare brann og ulykker, – vi kan oftest holde oss til fartsgrensene – og er blitt et ”hjelpesvesen” som bygdas folk stoler på – og ringer til – om det er behov for hjelp litt utenom det dagligdagse.

En artikkel i Kommunal Rapport fra 2016 påpeker:

”Brannvesenet fyller tomrommene i offentlig sektor”

”Når alle andre blir mer spesialiserte og målrettete, hvem tar da ansvar for helheten?”

Det er forskere ved NTNU Samfunnsforskning AS som har ”tatt for seg” brannvesenet, og de sier blant annet at

”Brannvesenet er kanskje den mest effektive beredskapsressursen i Distrikts-Norge”

Heldigvis er det sjelden mellom hver GODAFOSS – som neste havnet på tomta til menighetsbladets redaktør....

Men også slike hendelser – som kunne ha blitt en større katastrofe – er en del av brannfolkas hverdag – og så transporteres det mye annet skummelt på vei og sjø....

”Dagens brannvesen er preget av en raus oppgaveforståelse og en generalistisk, problemløsende tilnærming til det som måtte oppstå. Med dette fyller de tomrommene i en stadig mer spesialisert offentlig sektor.”

Dette er hyggelig lesning for brannfolk – for slik prøver vi å gjøre jobben, hver dag. Og ring oss om du har en brannmann i magen – vi kan jo trenge hjelp...?

dag@plau.no

Brann i container Botne.

Julekonsert i Hvaler kirke 22. desember kl 19.

**Anne May Sandvik Olsen med døtrene Elise og Kathe
inviterer oss til et avbrudd i julestria – for 14. gang!**

Det betyr noe helt spesielt for Anne May S. Olsen å tenne stearinlysene i Hvaler kirke før julekonserten. Hvaler kirke er en vakker kirke, men det er noe eget med stemningen i kirken i julen. Vårt ønske med julekonserten er å formidle litt juleglede og julestemning i en travel førjulstid. Julekonserten legges alltid tett opp til jul, derfor er det svært gledelig at rundt 80 personer tar veien til konserten hvert år. De som kommer, sier at skuldrene senker seg og at julestemningen kommer sigende på. For tiden jobbes det med programmet, men også i år vil Anne May S. Olsen, hennes døtre Kathe og Elise Olsen, sammen med musikalske venner, arrangere julekonsert i Hvaler kirke. Konserten varer en liten time. Sven Poppe på klaver og Per Viggo Nilsen, fiolin, er fortsatt med. Som vanlig avsluttes konserten med kaffe og hjemmebak kringle. Billetter selges ved inngangen, kr 150. Eventuelt overskudd tilfaller menighetens arbeide for barn og unge.

Gammeldags jul på Kystmuseet Hvaler

Kystmuseet Hvaler og Hvaler Kulturvernforening inviterer til koselig og intimt julemarked. Her kan du oppleve hvordan man feiret jul på Hvaler i gamle dager. Stuene er pyntet til jul etter lokale tradisjoner og innbyr til en stemningsfull og nostalgisk opplevelse.

Med små og unike utstillere, pyntede stuer, julegrantenning, stemningsfull musikk, julebakst, julegrøt og juleverksted settes julestemningen virkelig inn. Velkommen til god gammeldags Hvalerjul.

7. desember kl. 12-15

Sted: Kystmuseet Hvaler, dybedalsveien 37, Spjærøy

Juleevangeliet

Det skjedde i de dager at det gikk ut befaling fra keiser Augustus om at hele verden skulle innskrives i manntall. Denne første innskrivningen ble holdt mens Kvirinius var landshøvding i Syria. Og alle dro av sted for å la seg innskrive, hver til sin by. Josef dro da fra byen Nasaret i Galilea opp til Judea, til Davids by Betlehem, siden han var av Davids hus og ætt, for å la seg innskrive sammen med Maria, som var lovet bort til ham, og som ventet barn. Og mens de var der, kom tiden da hun skulle føde, og hun fødte sin sønn, den førstefødte. Hun svøpte ham og la ham i en krybbe, for det var ikke husrom for dem.

Det var noen gjeterere der i nærheten som var ute på marken og holdt nattevakt over flokken sin. Med ett sto en Herrens engel foran dem, og Herrens herlighet lyste om dem. De ble overveldet av redsel. Men engelen sa til dem: «Frykt ikke! Se, jeg forkynner dere en stor glede, en glede for hele folket: I dag er det født dere en frelser i Davids by; han er Messias, Herren. Og dette skal dere ha til tegn: Dere skal finne et barn som er svøpt og ligger i en krybbe.» Med ett var engelen omgitt av en himmelsk hærs-kare, som lovpriste Gud og sang:

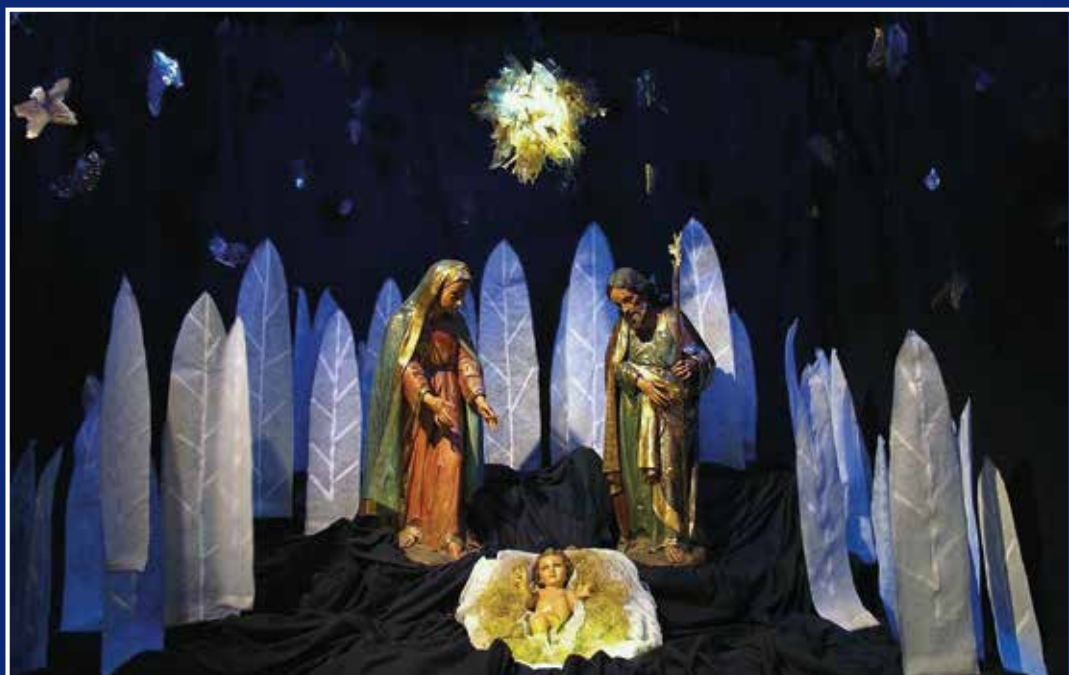

«Ære være Gud i det høyeste,
og fred på jorden
blant mennesker Gud har glede i!»

Da englene hadde forlatt dem og vendt tilbake til himmelen, sa gjeterne til hverandre: «La oss gå inn til Betlehem for å se dette som har hendt, og som Herren har kunngjort for oss.» Og de skyndte seg av sted og fant Maria og Josef og det lille barnet som lå i krybben. Da de fikk se ham, fortalte de alt som var blitt sagt dem om dette barnet. Alle som hørte på, undret seg over det gjeterne fortalte. Men Maria tok vare på alt som ble sagt, og grunnet på det i sitt hjerte. Gjeterne dro tilbake. De lovet og priste Gud for alt de hadde hørt og sett; alt var slik som det var sagt dem.

Lukas 2,1-20

Julemarked på Søndre Sandøy

Cafe Oline, Nedgården

Lørdag 30.11 kl. 12-16

Her er det gode muligheter for å gjøre en god handel, varme seg ved peisen, kose seg med god mat og drikke i kafeen, og rett og slett komme i julestemning!

Cafe Oline har åpent 11-17

Velkommen!

Hilsen arrangementskomiteen

Julemarked på Hvaler

Julemarked på Skjærhalden

Big Fish

Lørdag 21.12 kl. 12-17

Alle er hjertelig velkomne til et lite og veldig hyggelig ekte Hvaler-julemarked i sentrum av Skjærhalden.

Vi har i hovedsak hjemmelagde varer, som pynt, klær, og matvarer. Inne hos Big Fish frister de med julemat, gløgg og mye annet godt!

Mest av alt har vi mye julestemning.

Velkommen!

Sortering av avfall på kirkegårdene

Vi ønsker miljøvennlige kirkegårder. Mye av avfallet som kastes etter stell på gravstedene er planterester og komposterbart avfall.

De svarte søppeldunkene er til kompost og de grønne er til plastpotter, stein, papir og avfall som ikke blir til jord.

Vi skal merke søppeldunkene bedre og vi ber om innbyggernes hjelp til å sortere når dere skal kaste avfallet. Dette vil bidra til at vi kan bruke tid til å klippe og gjøre det vakkert på kirkegården i stedet for å bruke tiden på å sortere avfallet.

Det som dere kaster i komposten blir til god jord som vi kan bruke på kirkegårdene.

Tusen takk for hjelpen!

*Hilsen Marius Kjølholt
Vikarierende kirketjener*

Gi en julegave

I desember de siste fire årene har Anita Lystad, som bor på Vesterøy, tatt initiativ til en lokal innsamlingsaksjon, kalt «Gi en julegave».

Prosjektet har hver jul engasjert mange og blitt vellykket. Folk har strømmet til med julegaver.

Innsamlingsaksjonen har som mål å gi en oppmuntring i forbindelse med julen til mennesker i lokalmiljøet. En håndsrekning kan komme godt med. Noen kan ha det litt vanskelig selv i et velferdssamfunn som vårt.

Anita starter opp en tilsvarende aksjon i år. NAV er med som tidligere og fordeler alt sammen til glede for takknemlige mottakere.

Bente Buskoven, daglig leder på Kiwi, Vesterøy, har gitt Anita grønt lys til å disponere butikkens entre i perioden 01.12.- 15.12. Alt blir trygt tatt hånd om og passet på.

Anita håper mange vil støtte opp om årets innsamlingsaksjon!

Barn og unge – hva skjer i januar/februar/mars 2020

Mandag 6. januar kl. 17 – 18:30: Juletefest på Helligtrekongersdag i Spjørøy kirke

På Helligtrekongersdag inviterer vi små og store til juletefest i Spjørøy kirke. Her blir det julespill om de hellige tre konger, vi går rundt juletreet og koser oss med kaker, gløgg, kaffe og saft. Til sist høster vi juletreet, og alle barn får hver sin store pepperkakestjerne.

Hver tirsdag kl. 17 – 18: Småbarnsang på Kirkens hus

Velkommen til barn mellom 1 og 4 år med foreldre! Semesterstart tirsdag 14. januar.

Hver onsdag kl. 17 – 17:45: Knøttekoret øver i Spjørøy kirke

For deg som er glad i å synge og er fire år eller eldre. Første øvelse etter jul er onsdag 15. januar.

Hver torsdag kl. 12: Babysang på Kirkens hus

Velkommen til babyer og foreldre! Semesterstart torsdag 16. januar.

Lørdag 8. februar kl. 14 – 18: Tårnagentlørdag i Spjørøy kirke

Du som fyller 9 år i 2020 inviteres til agentoppdrag i Spjørøy kirke. Agentene skal utforske kirken og løse oppdrag og mysterier. Invitasjon sendes i posten, og informasjon blir lagt ut på hjemmesiden vår.

Søndag 9. februar kl. 11: Tårnagentgudstjeneste i Spjørøy kirke

Familiegudstjeneste der Tårnagentene avslører hvilke mysterier de har oppklart.

Torsdagene 13. og 27. februar og torsdag 5. mars kl. 18 – 19:30: Tårnagentklubb i Drengestua

Du som fyller 9 år i 2020, inviteres også på tre agentsamlinger i Drengestua. Her vil nye agentoppdrag deles ut. Invitasjon sendes i posten, og invitasjon blir lagt ut på hjemmesiden vår.

Lørdag 22. februar kl. 12 – 15: Maskeverksted i Spjørøy kirke

Du som fyller 7 år i 2020 er velkommen til å lage din egen karnevalsmaske, få høre mer om hva karneval er, og pynte kirken til fest. Invitasjon sendes i posten, og informasjon blir lagt ut på hjemmesiden vår.

Søndag 23. februar kl. 11: Karnevalsgudstjeneste i Spjørøy kirke

Velkommen til karneval og fastelavn i kirken! Kom som du er, eller kle deg ut som noe du til vanlig ikke er! Med sang, musikk og karnevalstog snur vi opp ned på tilværelsen. Denne søndagen vil konfirmantenes klimautfordring deles ut ved utgangen. Og selvfølgelig dekker vi opp med fastelavnsboller.

Lørdag 21. mars kl. 12 – 15: Vårverksted i Spjørøy kirke

Du som fyller 8 år i 2020 inviteres denne lørdagen til å gjøre verden grønn. Invitasjon sendes i posten, og informasjon blir lagt ut på hjemmesiden vår.

Søndag 22. mars kl. 11: Familiegudstjenesten «Våren våkner til liv» i Spjørøy kirke.

Vi feirer våren og Maria Budskapsdag.

For spørsmål eller innspill, ta kontakt med Kjersti Morland på e-post (kjersti@hvaler.kirken.no) eller sjekk hjemmesiden vår (kirken.no/hvaler) Vi ønsker at alle, uansett funksjonsnivå, skal kunne delta på våre aktiviteter. Ta derfor kontakt dersom det er behov for tilrettelegging!

Velkommen til

juletefest på

Helligtrekongersdag

Spjærøy kirke mandag 6. januar kl. 17 – 18:30

Besøk av de hellige tre konger,
gang rundt juletreet, gløgg og kaker.
Til sist høster vi juletreet og alle barn får
hver sin store pepperkakestjerne

DEN NORSKE KIRKE
Hvaler menighet

Sy en varmepose

Dette er en perfekt julegave for den som har alt, eller for noen du er glad i som trenger litt varme og velbehag. Er det første gangen du syr og bruker et strykejern kan det være lurt med hjelp fra en voksen.

Tekst og foto:
Tomina Holten og
Liv Irene Sukkestad

Det du trenger er:

- Bomullsstoff (for eksempel et gammelt putetrekk – gjenbruk er bra)
- Linjal
- Saks
- Blyant
- Knappenåler
- Symaskin
- Strykejern
- Ris
- Trakt

1. Mål opp en remse med stoff, helst 100% bomull. Vi har brukt restestoff fra gamle prosjekter. Målene kan du bestemme selv, men denne posen er 25 x 40 cm. Bruk linjal og klipp ut.
2. Sy sikksakk langs kanten så det ikke rakner.
3. Brett stoffet på midten, med vrangen ut. Det kan være lurt å feste med knappenåler så det ikke sklir og blir skjevt når du skal sy på symaskinen.
4. Sy en rettsøm rundt posen, ca. 1 cm fra kanten av stoffet. Husk å feste alle tråder underveis når du syr (sy frem og tilbake med symaskinen ved start og stopp). La det være igjen ca. 10 cm åpning, dette er for at du skal kunne vrenge posen og fylle på ris.
5. Vreng posen som en sokk, og bruk fingrene til å dytte hjørnene helt ut.
6. Press kantene med et strykejern. Brett også inn kantene der posen er åpen og press med strykejernet.
7. Sy en stikning langs kanten. En stikning er en søm som skal sys ca. 0,5 cm fra kanten av stoffet. Stikningen gjør at posen holder formen når den er i bruk. Husk å stoppe ved åpningen der du skal fylle på ris, og fest tråden godt.
8. Fyll på ris i posen. Her kan det være lurt å bruke en trakt. Vi synes posen blir fin hvis du fyller den litt over halvveis med ris.
9. Lukk åpningen med knappenåler, sy en rett søm med samme avstand til kanten som stikningssømmen, fest godt og vipps så er du ferdig.

Posen varmes i mikroen på høyeste varme i max 3 minutter og legges på kroppen der behovet er størst. Pass på – den kan være veldig varm rett på huden! Formen på posen bestemmer du selv, men rette linjer er enklest. For å lage en rund pose, kan du for eksempel bruke en tallerken som mal. Lykke til!

Hundebæsjmysteriet

del 2

Illustrasjon: Eivind Morland

I friminuttet snek Manuel og jeg oss ut av skolegården for å kunne ta en tur til rådhuset. Men selvfølgelig ble vi fersket av rektor – igjen. «Jaså, er dere på hemmelig oppdrag» sa hun og smilte lurt. «Jeg og en venninne hadde en detektivklubb da jeg var på deres alder, så om dere trenger enda et hode, blir jeg gjerne med.» Rektor som detektiv! Jeg klarte ikke å se det for meg, og da jeg gløttet bort på Manuel så jeg at han heller ikke var helt overbevist. Allikevel sa han «du har sikkert litt bedre peiling enn oss i denne saken her. Jeg mener, du har jo en hund og da kjenner du sikkert mange andre hundeeiere». Og så fortalte vi om hundebæsjen, og rektor sukket oppgitt. «Så bra at dere vil finne ut av dette, det er så synd at noen ikke plukker opp etter hunden sin. Jeg har selvfølgelig alltid med meg hundepose på tur, selv om min lille Bobby har sitt eget lille hundetoalett utenfor døren hjemme.» Ved tanken på Bobby sitt lille hundetoalett, kjente jeg at latteren var på vei. Som vanlig forsto Manuel faren, og dro meg i armen: «Oi Amanda, vi har jo glemt at du skal hjelpe meg med matteleksen før timen begynner. Vi må stikke!».

Etter skolen gikk vi hjem til Manuel for å legge opp strategi. Vi hadde fått en liste fra rektor med navnene til hundeeiere i nærheten der hun hadde merket av noen navn. «Disse bruker garantert alltid hundepose» sa hun. Så da gikk vi gjennom de navnene hun ikke hadde merket av – 27 navn i alt. «Hva gjør vi nå da?» sa jeg. «27 hundeeiere er ganske mange, og jeg kjenner nesten ingen av dem». «Og det er nok enda flere også, utenom dem som rektor kjenner» sa Manuel og tenkte seg litt om: «Her kreves rett og slett god gammeldags spionasje!».

Grytidlig neste morgen lå Manuel og jeg i buskene rett ved rådhuset i hver vår sovepose, og med hver vår kikkert. Vi så to hundeeiere med hver sin hund gå tur forbi rådhuset, men ingen av dem stanset. Da det ble tid for å pakke sammen og gå til skolen, hadde vi ikke kommet noe lenger i hundebæsj-saken. Vi var allikevel ved godt mot. Vi tok oss fri i helgen, men på mandagen var vi på plass igjen. Også denne gangen uten resultat. Enda en dag tilbragte vi i buskene, uten å finne ut noe som helst, og nå begynte vi å bli litt lei hele saken. Vi skulle gjerne ha pratet litt med rektor, vår medsammensvorne, men hun hadde vært borte fra skolen siden fredag. «Om vi ikke ser noen i morgen bør vi kanskje avblåse oppdraget» foreslo jeg. «Eller utsette spionasjen til det blir litt varmere» svarte Manuel.

Det var lite fristende å stå opp da vekkerklokka ringte halv fem morgenen etter, men jeg kunne jo ikke svikte Manuel heller. «Er du oppe tidlig i dag igjen?» sa pappa som var vant til

å stå opp alene. «Ja, jeg har lovet Manuel å hjelpe ham med leksene.» «Skal du ha litt frokost før du går? Men hva skal du egentlig med sovepose?» Jeg fikk ikke svart pappa, for da var jeg allerede ute av døra. Manuel ventet på meg ved rådhuset, og vi la oss ned på vår faste plass. Med kikkertene kunne vi se langt - både oppover og nedover stien. «Se der!» hvisket jeg, og dultet borti Manuel. Rektor kom gående på stien, sammen med puddelen sin Bobby. «Skal vi vise henne skjulestedet vårt?»

Før Manuel rakk å svare, vinket rektor. Hadde hun sett oss? «Hun vinker til ham der nede» sa Manuel, og tok opp kikkerten. «Men det er jo vaktmesteren!» Da de begge nådde frem til rådhuset, skulle Manuel og jeg gjerne ha hørt hva de pratet om. De oppførte seg så rart. De så seg rundt til alle kanter som om de ville forsikre seg om at det ikke var noen i nærheten, og så kysset de. Rektor og vaktmesteren - så rart! På skolen pratet de aldri sammen. Jeg kjente at latteren var på vei, men jeg kjempet imot så godt jeg kunne. «Sjekk Bobby!» sa Manuel og dultet borti meg. Mens rektor og vaktmesteren var opptatt med å kysse, gikk Bobby bort til inngangen. Han satte seg ned foran døren, bæsjet en stor bæsje, og løp så logrende bort til rektor igjen. Hun kysset vaktmesteren en siste gang og klødde Bobby på ørene. Så gikk hun i retning mot skolen, og vaktmesteren tok med seg Bobby i den andre retningen – innover i skogen. Nå var rektor snart ved skjulestedet vårt, og jeg måtte ikke le. Måtte ikke! Men det var selvfølgelig akkurat det jeg gjorde. I det hun passerte busken vår, klarte jeg ikke å holde latteren tilbake. Jeg hikstet av latter, og rektor stoppet opp forferdet. «Hva gjør dere her?» spurte hun sint. «Spionerer dere på meg?». «Nei, ikke på deg», svarte Manuel. Jeg klarte ikke å si noe, jeg bare lo. «Men nå har vi avslørt hundebæsje-synderen». Så måtte vi fortelle rektor hva vi hadde sett. Det tok en liten stund før hun sluttet å være sint, men så måtte hun også le. «Så det var min lille Bobby som bæsjet! Det hadde jeg ikke trodd! Men døra til Rådhuset ligner litt på utgangsdøra hjemme – kanskje det er derfor». Og så rødmet hun og fortsatte «og jeg var jo opptatt med ... vel, litt andre ting.» Manuel og jeg måtte love å ikke fortelle de andre om rektor og vaktmesteren. «Vi har ikke vært sammen så lenge, så vi vil gjerne holde det for oss selv en liten stund til». Rektor lovet å holde bedre øye med Bobby i fremtiden. «Jeg må jo egentlig bare takke dere, og jeg har fremdeles veldig lyst til å være med i detektivklubben deres» sa hun smilende og gikk tilbake til rådhuset med en svart hundepose.

Manuel og jeg kunne endelig feire at vår første sak var løst. «Denne løste du fint!» sa Manuel. «Jeg vet ikke om vi hadde våget å avsløre rektor hvis ikke du hadde fått latterkrampe». Og det var jo faktisk helt sant. For første gang hadde latteren min hjulpet meg. Jeg ble så glad at jeg lo av glede, og Manuel lo med.

Kjersti Morland

Fikk du ikke med deg første del av Hundebæsjemysteriet? Den står i forrige utgave av menighetsbladet. Hva blir Amanda og Manuel sin neste sak? Har du forslag, send en e-post til kjersti@hvaler.kirken.no. Brukte forslag blir premiert med en biekatedral som årets konfirmanter har laget til inntekt for Håpets katedral.

Fra tanke til handling

– Håpskonfirmantenes klimautfordring

Med bekymring følger vi nyheter om ekstremvær, is som smelter, insekter som dør, skoger som brenner og mikroplast på avveie – for å nevne et lite utvalg. Midt i alle dystre spådommer om planetens fremtid, håper og tror at vi kan snu den negative utviklingen – heldigvis. Noen håper at ny teknologi kan være løsningen, andre venter på politiske føringer. Og mens vi venter, og fortsetter livene våre som før, blir tiden stadig knappere. Valgene vi ikke tar, fordi vi vil at andre skal ta dem for oss, kunne ha betydd en bedre fremtid for våre tippoldebarn. Det er en ubehagelig sannhet, som vi helst ikke vil høre.

Etter nyttår vil Hvalers Håpskonfirmanter gi oss en liten dytt i riktig retning. Til fastetidens syv uker, vil konfirmantene formulere en klimautfordring – syv hverdagstips som «redder verden litt». Tipsene vil samles i en folder som deles ut under karnevalsgudstjenesten i Spjørøy kirke den 23. februar. De vil også publiseres på menighetens nettside og facebookside. Utfordringen går til alle som ønsker en endring, men som behøver en konkret oppfordring for å komme i gang. Utfordringen er personlig og det deles ikke ut noen premier til dem som deltar – foruten håpet om en fremtid.

Årets konfirmanter på dugnad på Håpets katedral. Foto: Eva Karlsen Bothne

Påkastrøysen på Hvaler kirkegård

Da vi startet opp konfirmantundervisningen i Hvaler menighet denne høsten, etablerte vi samtidig en *påkastrøys* på Hvaler kirkegård – midt mellom tre store kampestein. Før ettermiddagsundervisningen starter, går konfirmantene en liten pilgrimsvandring fra kirken til røysen med hver sin stein i hånden. Steinene symboliserer noe som er ugreit i livet, enten det er egne bekymringer eller globale bekymringer. Etter at steinene har blitt lagt mellom de tre kampesteinene, snakker vi om den treenige Gud. Det kompliserte begrepet *Treenighet* blir mer begripelig når vi kan ta på, og feste blikket på, de store steinene mens vi snakker. Og det er enklere å senke skuldrene, og slippe bekymringer som man har, når man får hjelp av symbolikken i steinene som man legger fra seg.

Tradisjonen med påkastrøys er en gammel pilgrimstradisjon, og man finner slike røysen langs etablerte pilgrimsstier i

Norge og ellers i Europa. Siden 2006 har pilgrimsvandring blitt en del av kriminalomsorgen her i Norge, og hvert år arrangeres turer for innsatte ved ulike fengsler. Mange av de innsatte tar med seg steiner i sekken som symboliserer handlingene de soner for. Det å kunne legge fra seg steinene ved Nidarosdomen, etter å ha båret tungt på dem i dagevis, blir for enkelte den sterkeste opplevelsen på hele pilgrimsvandringen.

Påkastrøysen på Hvaler kirkegård vil bli merket slik at alle som ønsker kan legge fra seg små eller store steiner mellom de tre kampesteinene. Vi ser for oss at røysen vil vokse jevn og trutt, og kanskje vil konfirmanter fra årets kull en gang få egne konfirmantbarn som legger steiner på røysen. Da har kanskje røysen vokst seg over kampesteinene. De vil allikevel være der, som fundamentet som bærer det hele.

Kjersti Morland

Julefest for de eldre på Hvaler

2019

I «Hvalerhallen Kafé»

Lions-klubbene på Hvaler arrangerer førjulsfest for pensjonister i Hvaler Kommune.

*Stedet er «Hvalerhallen Kafé»
Tirsdag 10. desember Kl. 17.*

Det blir servert julemiddag, riskrem og kaffe.

OBS: Av hensyn til plassen er det de første 90 påmeldte som er sikret plass.

OBS: Av hensyn til maten ønsker vi en påmelding fra dere innen søndag 8. desember til Ernst H. på telefon 906 71 441

Pris pr. person kr 50.

*Det blir musikk, sang, allsang og underholdning.
«Julenissen kommer helt sikkert»*

*Velkommen til en forhåpentligvis hyggelig førjulskveld!
Trenger du/dere skyss - ta kontakt med
Egil Adolfsen 478 71 295 eller Ernst H. Fredriksen 906 71 441*

God Jul

JULEMARKED

på Hauge

GAVER SOM VARMER

Juledekorasjoner, Ullprodukter, Treprodukter,
Syltetøy, Gløgg & pepperkaker

7.-8 og 14.-15. desember
kl 12.00 – 16.00

Velkommen til Hauge 3, Vesterøy

Hvaler Gjestehage

Rom for morskjærlighet

Morskjærlighet: Fatoma er stolt mor til lille Caaltuu, som bare er en dag gammel.

Tekst: Anette Torjusen • Foto: Håvard Bjelland

Som en oase midt i det kaotiske sykehuset, ligger et lite rom med sengeplasser til seks nybakte mødre. Der får de ro, hjelp og hvile. Og kanskje øyekontakt med babyen sin for aller første gang.

Vi ser den lille bylten med en gang. I et mykt blått teppe mot den glisne plastmadrassen på sengen av stål. En dag gammel. Moren sitter bøyd over jenta si, og blir liksom aldri ferdig med å stirre. Små grynt, noen få bevegelser med hendene, før sønnen igjen tar overtak. Det er rolig, stille og kun mumling i rommet. Åpner vi døra, ser vi et folkehav av travle leger, pasienter og pårørende.

VIKTIG Å FØLGE DEM OPP

Det er ikke så rart at alle løper, for sykehuset Melka Oda i Shasamane skal gi helsehjelp til 400.000 mennesker. På for liten plass og med for få ansatte. Men et problem er løst, og det er hvor de skal gjøre av nybakte mødre. For det var en skikkelig nøtt. Det var ingen ledige rom noe sted på sykehuset. Løsningen ble et helt nytt bygg midt på

gårdsplassen. Ikke stort, men akkurat passe. Med støtte fra Kirkens Nødhjelp og samarbeidspartner Tamra.

- For to år siden hadde ikke kvinnene som skulle føde eller hadde født, noe sted å være på sykehuset. Men takket være samarbeidet har vi nå dette rommet. Det er i bruk hele døgnet, sier doktor Hawi Kidanu.

Bare i august i år ble det født 500 babyer ved sykehuset.

- Det er så utrolig viktig at vi kan følge dem opp etter fødselen. Slik at de kommer i gang med ammingen, får gitt barna vaksiner og helsehjelpen de trenger, forklarer hun.

Siden pågangen er så stor, kan de kun være der i 24 timer etter fødsel.

- Vi skulle gjerne hatt dem der lenger, men vi får gjort mye på 24 timer. Ikke minst fortalt dem om at vi har helsestasjon og tett oppfølging av mor og barn på sykehuset

EN HELT NY START

Omringet av mor og søster, ligger 20 år gamle Fatoma Fayasa i en av de seks sengene. Selv om det verken er laken eller pute på plastmadrassen, har familien sørget for at hun ligger godt og mykt.

Hun skulle egentlig føde på en klinikk i landsbyen der hun bor, men en dag gamle Caaltuu hadde ingen planer om å vente. Under et besøk hos søsteren sin i Shashamane, begynte plutselig fødselen. Da bar det rett til nærmeste sykehus. For 46 kilometer ble for langt å reise på humpete veier.

Barsel: Her på sykehuset i Shashamane i Etiopia, er et av venterommene som støttes av Kirkens Nødhjelp. Siden sykehuset er så fullt, brukes det til barselavdeling. FOTO: Håvard Bjelland/Kirkens Nødhjelp

- Jeg var veldig spent på hvordan det skulle gå, siden dette er mitt første barn, men det gikk så fint, smiler hun.

Mange på hennes alder har allerede flere barn, men selv har hun vært nøye med prevensjon.

- Nå passet det bra med barn. Nå var vi klare for å starte en familie, sier Fatoma, som jobber som bonde.

Tre svangerskapskontroller har hun vært på. Hun har vært nøye med det for å ta vare på sin egen helse og babyen i magen.

Nå nyter hun den første dagen som mor på sykehuset.

- De ansatte på sykehuset har vært helt fantastiske mot meg. De har passet på både meg og babyen min her i dette rommet. Jeg har følt meg trygg hele tiden.

Hun trekker frem den første natten som spesielt viktig. For det er ikke så enkelt å komme i gang med ammingen helt alene.

- Jeg er så glad for jeg fikk være her med datteren min.

Fatoma har store drømmer for Caaltuu, for hun har ikke så lang skolegang selv. Kun fire år.

- Selv fikk jeg ikke utdanning, men har et stort håp for datteren min. Jeg har alltid ønsket meg mer utdanning og ville bli lege, men måtte jobbe på gården. Jeg synes det er så morsomt å lære.

Nå er hun mor for aller første gang, og sier hun har fått troen på en annerledes fremtid.

Det å ha fått en datter betyr en helt ny start.

Kart over Etiopia.

KIRKENS NØDHJELP actalliance

Slik gir du årets viktigste julegave:

Vipps et valgfritt beløp til 2426.

Send GAVE på sms til 2426 og gi 200 kroner.

Gavekonto: 1594.22.87248

Å jul med din glede

(Gustava Kielland, 1880 – 1889)

En kveld i førjulstiden på 1840-tallet satt prestekona Gustava Kielland i Lyngdal og strevde med fjærpenn og papir. Døtrene var ute, og Gustava ville lage en ny sanglek som skulle være en overraskelse for hele familien til juleselskapet. Fra en bror som bodde i Danmark hadde Gustava begynt å ta inn og pynte juletre, som en av de første i Norge. Julen skulle være en glad tid for barna, tenkte Gustava. Hun ville lage en lek! En dans rundt juletreet! Hun var selv en lys og lykkelig person som ønsket å spre glede til andre. Men så var det denne sangleken, da. Hun fikk det ikke riktig til. Så hører hun at døtrene kommer glade hjem fra et hyggelig lag, og de synger på en munter melodi. Der og da kom inspirasjonen. Teksten ble til på et blunk, og så brukte hun den svenske folketonen «*Viljen I veta och viljen I forstå*». Melodien måtte forandres en del, men resultatet ble til den julesangen som vi fremdeles synger:

1. Å jul med din glede og barnlige lyst:
vi ønsker deg alle velkommen
vi hilser deg alle med jublende røst
ti tusene ganger velkommen.

Refreng:

Vi klapper i hendene,
vi synger og vi ler,
så gladelig, så gladelig,
vi svinger oss i kretsen og neier,
og bukker.

2. I Østerlands vise, I tre stjernemenn,
vi vet nok hvorhen I skal drage,
for vi ville også så gjerne derhen
og eder på reisen ledsage.

Refreng

3. Så rekker jeg deg nå med glede min hånd,
kom, skynd deg og gi meg den annen.
Så knytter vi kjærlighets hellige bånd
og lover å elske hinannen.

Refreng

Sangen ble brukt i familien i nesten 40 år før den ble trykket og spredt vidt utover. I 1980 kom den med på en juleplate med The Swingle Singers, og der synges den på norsk i et flott korarrangement av Ward Swingle.

Einar Morland

Misjonsmesse på Vesterøy bedehus

6. november var det misjonsmesse på Vesterøy bedehus i regi av det Norske Misjonsselskap. Bjørn Sverre Lie, holdt dagens andaktsord. Misjonskonsulent Unni Holm Olsen ledet møtene. Tore E. Thorkildsen og Olav Ruud deltok med flott duettsang.

På familiemøtet sang Knøttekoret og sangglade jenter. Mange fine gevinster. Takk til alle som støttet messen!

SIDEN SIST

Allehelgenskonsert. Anne Lande og Per Husby ga ca. 40 tilhørere en ettertankens stund. Menighetens minnemarkering i Hvaler kirke kunne ha vært gitt på blå resept.

Bibelkvelder. Siden sist har det vært to bibelkvelder på Kirkens hus. Den første med Atle Sommerfeldt som kåserte over skapelsen. Den andre kvelden var Hans Johan Sagrusten og Iver Hølmo menighetens gjester.

Høsttakkegudstjeneste med utdeling av 4-årsbok. Søndag 22. september pyntet vi kirken med høstens grøde, feiret høsttakkegudstjeneste og delte ut 4-årsbok. Kirkekaffen ble inntatt på Eplefestivalen.

Lørdag 14. september var det middelalder kveld i middelalderkirken. Vi hadde besøk av arkeolog Silje Haugsten Ellefsen som holdt foredrag om kirken i middelalderen. Sunniva Berg stod for det musikalske.

Kirkerottesamlinger. De to siste torsdagene i september møtte 4- og 5-åringer kirkerottene Andor, Snusen og Gunda, som viste dem rundt i Spjærøy og Hvaler kirke.

Hvaler sjømannsmisjonsforening inviterte til «Fest på Kjerka» Kirkens hus, 21. oktober. Det ble en fin og innholdsrik kveld. Svein Helge Rødal og Knut Erik Skarpaas var kveldens gjester.

Puttenlegatet

Hvert år siden 1937 har «Puttenlegatet» avsatt midler til utdeling i Hvalersamfunnet. Gjennom menighetsbladet kunngjøres herved legatets utdeling for 2020. Enkelpersoner, lag og foreninger kan søke støtte til humanitære- og gode formål. Skriftlig søknad merkes: «Puttenlegatet 2020» og sendes Hvaler kommune v/ ordfører, Storveien 32, 1680 Skjærhalden.

Vi minner samtidig om at hvalerungdom under utdanning kan søke om støtte til videre skolegang og studier. Disse søknadene merkes med «Utdanning – 2020» og sendes Hvaler kommune v/ ordfører, Storveien 32, 1680 Skjærhalden.

Søknadsfrist er 15. januar 2020

Kirkekunst i bilder og toner

Hvaler Kunstforening og Hvaler menighet inviterer til kåseri om kirkekunst gjennom tidene. Kunst som vises ledsages av tidstypisk kirkemusikk.

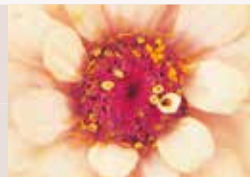
Ved Elisabeth Zaborowski fra Hvaler kunstforening.

Kirkens hus mandag
27. januar kl. 18

Gratis inngang.

Enkel servering.

JØLSTAD

begravelsesbyrå
Fredrikstad og omegn

Benjamin Nordling

Svein Åge Johansen

Hans K. Helgesen

Birgit Groth

Vakttelefon 69 130 130 (24 t)
Farmannsgate 10

www.jolstad.no Lokaleid begravelsesbyrå

Ved kjøp av bunad er du
med i trekningen av en
bunad verdi kr. 27.500

Liers Husflid

Ivar Lier AS, Nygaardsgt. 49-51, 1607 Fredrikstad
Telefon 69 31 67 06 / 69 31 63 39
e-post: post@liershusflid.no
www.liershusflid.no / www.lokenbunaden.no

DIN LOKALE RØRLEGGER

Om du skal reparere et **KLOSETT**, skifte **KJØKKENKRAN**, eller drømmer om **NYTT BAD**, så kan vi hjelpe deg. Kom innom vår butikk på Vesterøy på Hvaler og få tips og inspirasjon, og se et bredt utvalg av baderomprodukter. Våre rørleggere har lang erfaring, og velger du oss er du sikret at jobben utføres i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

EGEN GRAVEAVDELING

Vår maskinpark er tilpasset de fleste typer graveoppdrag fra minigraver til sjølekter for sjørarbeider.»

Bademiljø
BEST PÅ BAD

**BADEMILJØ
HVALER RØRLEGGERBEDRIFT AS**

Fastlandsveien 16, 1684 Vesterøy 69 37 56 60
Avd. Skjærhalden Storveien 16, 95 07 51 20
post@hvaler-ror.no / www.hvaler-ror.no

HER FOR
deg

Ellen

Ulf

Cathrine

Bjornar

Terje

David

Jarle

Borge Begravelsesbyrå

Ellen Margareth Bye

Tlf. 69 34 53 35

Biveien 21, 1658 Torp
emargarb@online.no

Fredrikstad
Begravelsesbyrå
Niemet Johansen Etabl. 1885

Telefon hele døgnet: **69 31 30 62**
Veumveien 51, 1613 Fredrikstad
www.fredrikstadbeg.no
E-post: post@fredrikstadbeg.no

VIS-À-VIS
helse

Skjelsbu 14, Hvaler; tlf. 46890923
www.vis-a-vis-helse.no

Vi utfører alt av elektrisk arbeid i boliger og hytter

ELEKTRIKEREN

Morten Kristiansen

92 41 90 62 – morten@edra.no

– Skjærhalden –

www.edra.no

Mesterhjelp Skjærhalden

Monica Valen

Hytte - Hjem – Bedrift

Alt for en enklere hverdag.

www.mesterhjelp-hvaler.no

Telefon: 403 06 155

**Trenger du vaskehjelp!
Vi har utvidet og kan nå
også hjelpe ikke bare
"Hvalerfolka", men
Kråkerøy og Fredrikstad.
Ring oss !**

post@mesterhjelp-hvaler.no
Org.nr 819 276 412 MVA

**Monica 403 06 155 Hvaler
Lisbeth 413 54 523 Kråkerøy/Fredrikstad
Linda 455 07 815**

Trenger du murer eller flislegger?

ALT INNEN:

- MURING
- PUSS
- FLISLEGGING

KRISTIANSENS MURSERVICE HVALER

Mobil: 913 90 611 – E-post: paal-mur@online.no

Prinseveien 6 – 1680 Skjærhalden

– GODKJENT VÅTROMSOPPDRAG –

FONUS

BEGRAVELSESBYRÅ

GRAVSTENER

Fredrikstad - Moss - Råde - Rygge - Sarpsborg

Telefon 03024 - fonus.no

PRIVATMEGLEREN
FREDRIKSTAD

Uvurderlig

Enhver bolig har noe unikt ved seg. Vi kaller det for det gyldne kvadrat, og vår oppgave er å finne de boligkjøperne som vet å sette pris på akkurat ditt.

PrivatMegleren Fredrikstad har håndplukket de beste meglernes med lang erfaring fra Fredrikstadorrådet. Dersom du vurderer salg av egen bolig, er vårt totale konsept definitivt måten å selge din bolig på for å oppnå høyeste pris i markedet.

Kontakt oss for en hyggelig boliprat.

Wilbergjordet 2, 1605 Fredrikstad • Tlf. 97 17 86 20
www.privatmegleren.no/fredrikstad

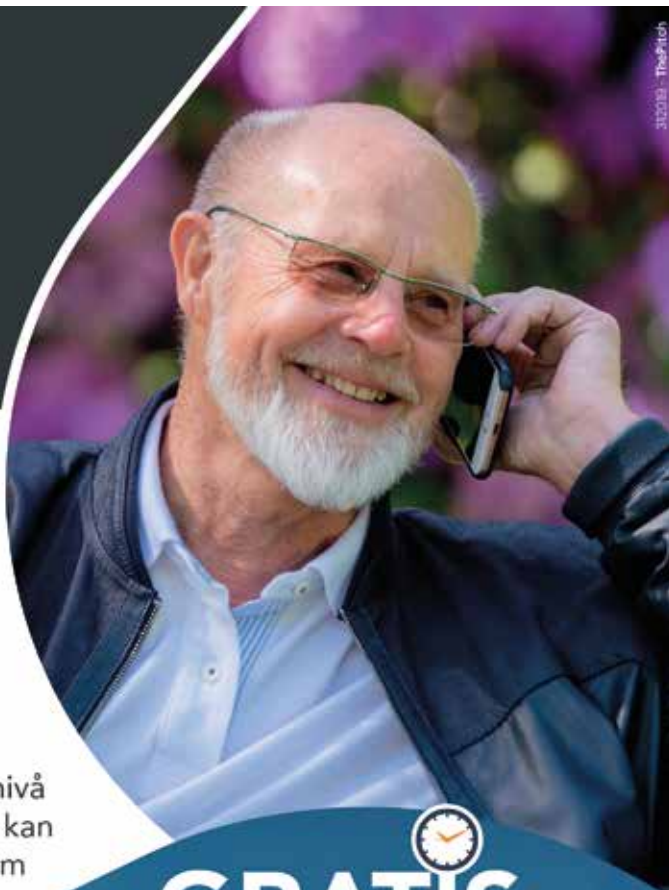
HVALER

FLEX

REIS TIL KIRKEN MED FLEX

Kanskje du kan reise med Flex neste gang du skal til kirken?

Flex har et høyere servicenivå enn vanlig buss. Sjåførene kan gi deg en hjelpende hånd om du trenger det.

302019 - ThePatch

GRATIS bestillingsreise

Flex bestillingstransport må forhåndsbestilles, og kjører i enkelte områder i kommunen. Hvis du er nysgjerrig på om du kan reise med Flex neste gang du skal i kirken – ta kontakt med vårt kundesenter på telefon 69 12 54 80.

Tlf. 69 12 54 80 | flexhvaler.no

Fra foreningslivet på Hvaler

Hvaler Hagelag

2. desember

Jul i gamle dager, Kathrine Sandstrøm forteller om jul på Hvaler før i tiden.

Det serveres mat og vi legger stor vekt på det sosiale.

Inngang medlemmer: Gratis

Inngang ikke-medlemmer: kr 50

Våre hagekvelder finner sted i Amfi-grotta i Brottet, vi starter kl.18:30.

Formiddagstreff

22.01 kl. 11. Kirkens hus

26.02. kl. 11. Vesterøy bedehus

25.03. kl. 11. Asmaløy bedehus

Sjømannsmisjonen

13.01.

10.02.

09.03.

Kirkens hus kl. 19-21.

Velkommen!

Sjømannsmisjonen har åpen kafe på Kirkens hus 1. søndag i advent i forbindelse med tenning av juletreet på Skjærhalden torg. Velkommen!

Normisjon

02.01.

06.02.

05.03.

02.04.

Kirkens hus kl. 18.

Velkommen!

Søndre Kirkøy misjonsforening

26.01.

23.02.

29.03.

Kirkens hus kl. 17.

Velkommen!

Strikkekafe Vesterøy bedehus

22.01.

19.02.

18.03.

Kl. 19-21:30.

Velkommen!

Vesterøy misjonsforening

Vesterøy bedehus annenhver mandag kl. 18.

Velkommen!

Kontaktperson: Bjørg Johansen

Tlf: 69 37 62 89

Mobil: 916 68 528

Strikkeklubben

Asmaløy bedehus den første torsdagen i måneden kl. 19.

Vær velkommen!

Kontaktperson: Anne Marit Kolbeinsen

Mobil: 414 72 251

Asmaløy misjonsforening

Samlinger på Asmaløy bedehus den siste mandagen i måneden kl. 19.

Velkommen!

Kontaktperson: Anne Hvalgård

Mobil: 995 83 695

Siste frist for stoff til neste nr. er 20. februar 2020!

DÅP

Hvaler kirke

Lovise Arctander Franing
Oskar Grindvik Hartmann

Spjørøy kirke

Luna Velva Olsen
Cornelius Reitan
Frøya Harlem
Emil Kringstad-Helgesen

BEGRAVELSE

Hvaler

Mary Synøve Nilsen
Berit Anna Engblad Eek
Inger Seidel
Sigurd Aleksandersen

Spjørøy

Sigurd Tore Nilsen
Kai Willy Olsen
Thordis Marie Barm
Mary Synøve Nilsen
Vigdis Fredriksen
Ole Eidor Larsen
Margit Linea Olsen
Laila Abrahamsen
Thordis Olga Jørgensen
Rita Blomkvist
Arild Ådnem
Øyvind Davidsen

Vår nye kirkeverge trenger et sted å bo!

1. februar 2020 begynner vår nyansatte kirkeverge som vikar for Mona Vauger. Han kommer fra Nesodden, men vil gjerne flytte til Hvaler, og trenger et sted å bo.

Ta kontakt med Ingrid Dean tlf. 474 79 730

Gudstjenester vinteren 2020

*Alle gudstjenester begynner kl. 11,
hvis ikke annet tidspunkt er oppgitt.*

1. jan. kl. 12	Domkirken	Felles tverrkirkelig gudstjeneste
6. jan.	Hvaler	Gudstjeneste. Kristi Åpenbaringsdag. Den lille gutten i krybben – hvem var han? Grethe Hummel.
12. jan.	Hvaler	Gudstjeneste med dåp som tema. Hvorfor ble Jesus døpt? Grethe Hummel.
19. jan.	Spjærøy	Gudstjeneste. Hvordan kunne Jesus gjøre vann til vin? Maria Vassli Gjære.
26. jan.	Hvaler	Misjonsgudstjeneste med fortellinger der mennesker gleder seg over det Gud gjør i deres liv. Kirkekaffe med feiring av Vesterøy Misjonsforening. Unni Holm Olsen og Grethe Hummel.
2. febr.	Spjærøy	Familiegudstjeneste med årets tårnagenter. Bønnevandring. Mye sang og musikk. Kirkekaffe. Kjersti Morland og Grethe Hummel.
9. febr.	Hvaler	Gudstjeneste. Såmannssøndagen. Hva får vokse i våre liv? Ole Hauglum.
16. febr.	Spjærøy	Gudstjeneste som er høydepunktet i kirkeårets åpenbaringstid. Tekstene gir mulighet til forandring inn i våre menigheter og inn i våre hjerter. Maria Vassli Gjære.
23. febr.	Spjærøy	Familiegudstjeneste. Fastelavnssøndag med karneval i kirken. Hvaler Sanitetsforening inviterer til kaffe, saft og fastelavnsboller. Kjersti Morland og Grethe Hummel.
1. mars	Spjærøy	Gudstjeneste i fastetiden med lys i regnbuens farger. Jesus ble fristet i ørkenen. Hvilke kamper kjemper vi i våre liv? Grethe Hummel.
8. mars	Hvaler	Gudstjeneste i fastetiden med regnbuens lys. En kvinne får uventet hjelp. Maria Vassli Gjære.
15. mars	Spjærøy	Gudstjeneste i fastetiden med regnbuens lys. Hvilke krefter har Jesus? Ole Hauglum.
22. mars	Spjærøy	Familiegudstjeneste og Maria Budskapsdag med forventninger og håp. «Våren våkner til liv». Kjersti Morland og Grethe Hummel.
29. mars	Hvaler	Gudstjeneste i fastetiden med regnbuens lys. Hvorfor skulle Jesus dø? Knut Erling Johansen.

Med forbehold om endringer

DEN NORSKE KIRKE

Hvaler menighet

<https://kirken.no/hvaler/>

Kirkekontoret

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Tlf: 69 37 90 37

post@hvaler.kirken.no

Hvaler Sogn

Kim-Erik Ballovarre, leder

Hvaler menighetsblad

Kirkekontoret,

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Ansvarlig utgiver:

Hvaler menighetsråd

post@hvaler.kirken.no

Kontonummer 1506.23.78902

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, redaktør

Einar Morland, redaksjonssekretær

Grethe Hummel, Kjersti Morland,

Dag Plau og Ellen Bjørnvall Vikør

Ansvarlig for annonsesalg:

Dag Plau. Tlf: 952 27 449

Trykk:

Møkegaards trykkeri AS

Fredrikstad

info@moklegaard.no

Ansatte:

Grethe Hummel

sogneprest

Tlf: 474 79 731

grethe@hvaler.kirken.no

Ken Phillips

kirkemusiker

Tlf: 414 69 147

keph@hvaler.kirken.no

Kjersti Morland

trosopplærer

Tlf: 975 26 412

kjersti@hvaler.kirken.no

Terje Moen

kirketjener

Tlf: 954 57 722

temo@hvaler.kirken.no

Jenny Schorpen

kirketjener

Tlf: 907 13 680

jenny@hvaler.kirken.no

Ingrid Dean,

Fungerende

kirkeverge/daglig leder

Tlf: 474 79 730

kirkevergen@hvaler.kirken.no

*Med ønsker
om en fin adventstid
og en fredelig jul*

